

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A vadászatra jogosult kártérítési felelőssége
a vadászható állat által okozott károk vonatkozásában**

Szerző:

dr. Kalmár-Vraskó Jolán

Pásztó, 2024. május 16.

I. Bevezetés

A tanulmány megírását a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény (a továbbiakban: Vtv.) 2023. július 1-ején beiktatott változása ihlette, ami felkeltette az érdeklődésemet a téma iránt. Dolgozatomban arra próbálok választ találni, hogy ezen változtatás vethet-e fel jogértelmezési problémákat a bírói gyakorlatban.

Ahhoz, hogy a témát, azaz a vadászatra jogosultak kártérítési felelősségét a vadászható állat által okozott károk vonatkozásában részletekben menően elemezni és bemutatni lehessen, álláspontom szerint a tanulmányt a deliktuális felelősség generálklauzulájának ismertetésével szükséges kezdeni, minden tényállási elemre kihatóan, úgymint a károkozó magatartás, a jogellenesség, az ok-okozati összefüggés és a felróhatóság.

Ezt követően szeretnék rátérni a szóban forgó speciális felelősségi alakzatra, kiemelve azt a tényt, hogy a mezőgazdasági vadkárok nem e körre vonatkoznak. Emellett nélkülözhetetlennek tartom a hazai jogtörténeti áttekintést, aminek tükrében jobban megérthetjük a jelenlegi szabályozást.

A szükséges definíciók - úgymint a vadászható állat, vadászatra jogosult, vadászterület - bemutatását követően a jelenleg hatályos szabályozást kívánom ismertetni a 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (a továbbiakban: Ptk.) és a Vtv. együttes értelmezése útján. Itt szeretném bemutatni a fent említett módosítás miniszteri indokolását is, és ezen keresztül - természetesen a témában született tanulmányok felhasználásával - fejtegetésbe bocsátkozok az esetlegesen felmerülő jogértelmezési, jogalkalmazási kérdésekkel kapcsolatban.

Külön ki kívánom emelni a BH2022.44. számú döntést, ami a „belvárosi vadak” vonatkozásában hozott forradalmi változtatást a vadászatra jogosult kárfelelősségének vonatkozásában, ugyanis elvi élel rögzítette, hogy a település vadászterületnek nem minősülő közigazgatási belterületén az ott megtelepedett vadászható állat által okozott kárért a vadászatra jogosult nem tartozik kártérítési felelősséggel. Ezzel kapcsolatban a vadászható állatok belterületen történő megtelepedésének kiváltó okaival kapcsolatban is szeretnék pár gondolatot megosztani.

Érdekességképpen a dolgozat végén szeretném röviden ismertetni, hogy az egyes országokban hogyan alakul ezen tényállás szabályozása.

II. Tárgyalás

1. A deliktuális felelősség alkalmazási köre

A Ptk. a Hatodik Könyvében tartalmazza a kötelmi jogi szabályozást. Tekintettel arra, hogy a károkozás kötelmet keletkeztet, így teljesen logikus a kártérítési felelősség ezen helyen történő ismertetése. A Hatodik Könyv Negyedik Része szabályozza a kártérítési felelősséget a szerződésen kívül okozott károkért és egyben tartalmazza a kártérítés általános és közös szabályait is. A Ptk. 6:518. §-a elvi éllel rögzíti a károkozás általános tilalmát azzal, hogy kimondja, hogy a törvény tiltja a jogellenes károkozást. A Ptk. 6:520. §-a tartalmazza azon kivételeket, amelyek nem minősülnek jogellenes károkozásnak. Minden károkozás jogellenes, kivéve, ha a károkozó a kárt a) a károsult beleegyezésével okozta; b) a jogtalan támadás vagy a jogtalan és közvetlen támadásra utaló fenyegetés elhárítása érdekében a támadónak okozta, ha az elhárítással a szükséges mértéket nem lépte túl; c) sürgősségi helyzetben okozta, azzal arányos mértékben; vagy d) jogszabály által megengedett magatartással okozta, és a magatartás más személy jogilag védett érdekét nem sérti, vagy a jogszabály a károkozót kártalanításra kötelezi. A felelősség általános szabályát a Ptk. 6:519. §-a tartalmazza akként, hogy kimondja, hogy aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól a károkozó, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható. A károkozó magatartás és a bekövetkezett kár között okozati összefüggésnek kell fennállnia, amelynek korlátja az előreláthatóság hiánya. Ez a Ptk. 6:521. § értelmében azt jelenti, hogy amennyiben a károkozó a károkozó magatartás kifejtésekor a kár bekövetkeztének lehetőségét vagy nem látta előre, vagy nem is kellett előre látnia, úgy az okozati összefüggés nem állapítható meg. Amennyiben az okozati összefüggés megállapítható a jogellenes károkozás és a bekövetkezett kár között, úgy a Ptk. 6:522. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy a károkozó a károsult teljes kárát köteles megtéríteni. A Ptk. 6:522. § (2) bekezdése szerint a teljes kártérítés körében a károkozó köteles megtéríteni a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést; az elmaradt vagyoni

előnyt; és a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségeket. A Ptk. 6:522. § (3) bekezdése alapján a kártérítést csökkenteni kell a károsultnak a károkozásból származó vagyoni előnyével, kivéve, ha ez az eset körülményeire tekintettel nem indokolt. A Ptk. 6:522. § (4) bekezdése értelmében a bíróság különös méltánylást érdemlő körülmények fennállása esetén a kártérítés mértékét a teljes kárnál alacsonyabb összegben is meghatározhatja.

Ami megkülönbözteti a deliktuális felelősséget a kontraktuális felelősségtől, az főszabály szerint az, hogy maga a jogellenes károkozás keletkezteti a kötelmet, a károkozó és a károsult között nincs olyan szerződéses jogviszony, amelynek megszegése következtében károsodik valamelyik fél, nem vetették magukat alá kölcsönösen kialakított és elfogadott, szerződéses szabályoknak, emígy elmondható általánosságban, hogy a kár bekövetkeztének előreláthatósága is kisebb, hiszen nemcsak egy szűkebb szerződéses kapcsolatban felmerülhet, tételenként akár listázható skálán mozognak a lehetségesen bekövetkező károk, hanem az élet bármely területén bekövetkező, végeláthatatlan spektrumban bekövetkező káresemények is születhetnek. Ennek megfelelően a jogalkotó bölcsen könnyebb kimentési feltételt társított a szerződésen kívül okozott károkhoz, hogy arányosan mentesítse a károkozót is ebben a felelősségi rendszerben.

2. A deliktuális felelősségi alakzat tényállási elemei

A deliktuális, azaz a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség egyes szabályait a jogalkotó a Ptk. Hatodik Könyvében szabályozza, azon belül a Negyedik Részben bontja ki, és a károkozás általános tilalmát és a károkozással általánosságban összefüggő felelősségi szabályokat is a deliktuális felelősség körében fejti ki. Így valamennyi általánosan használható tényállási elem egységesen ehelyütt került definiálásra.

2.1. A károkozó magatartás

A Ptk. 6:518. §-a elvi éllel rögzíti, hogy a törvény tiltja a jogellenes károkozást. A felelősség általános szabályát a Ptk. 6:519. § tartalmazza, mely szerint, aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól a károkozó, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható.

A károkozó magatartás bármely tevékenység és mulasztás lehet, minden olyan cselekvőség, aminek eredményeképpen kárt szenved egy másik személy. Az aktivitás, vagy éppen passzivitás mércéje a felróhatóság, tehát minden olyan emberi magatartást következőképpen magában foglal, amely az adott helyzetben elvárható, észszerűen gondolkodó, gondosan eljáró személy részéről az általános társadalmi normákba ütközik. Ebből eredően a mulasztásnak sem kell szükségszerűen valamilyen jogszabályi kötelezettségből erednie, elegendő, ha a társadalmi normákat sérti¹. Erre példaként szolgál a BH2010. 213. számú eseti döntés, mely alapján az ingatlan tulajdonosa felel az ingatlanán lévő fa lehullott ága által okozott kárért, ha karbantartási, ellenőrzési kötelezettségének elmulasztása megállapítható. Az ingatlan tulajdonosát a szomszédos ingatlanról átnyúló ágak tekintetében is terheli az a kötelezettség, hogy megvizsgálásuk alapján megállapítsa, hogy azok balesetveszélyesek-e.²

2.2. Jogellenesség

Polgári Törvénykönyvünk konkretizálja, hogy melyek azok a károkozások, amelyek nem jogellenesek, így minden olyan magatartás, amely nem illeszthető be a Ptk. 6:520. § szerinti felsorolásba, tilalmazott és ezáltal károkozó, jogellenes magatartásnak számít. A hivatkozott szakasz kimondja, hogy minden károkozás jogellenes, kivéve, ha a károkozó a kárt a) a károsult beleegyezésével okozta; b) a jogtalan támadás vagy a jogtalan és közvetlen támadásra utaló fenyegetés elhárítása érdekében a támadónak okozta, ha az elhárítással a szükséges mértéket nem lépte túl; c) szükséghelyzetben okozta, azzal arányos mértékben; vagy d) jogszabály által megengedett magatartással okozta, és a magatartás más személy jogilag védett érdekét nem sérti, vagy a jogszabály a károkozót kártalanításra kötelezi.

A károsult beleegyezése történhet szóban, írásban és kifejezett utaló magatartással. Ahhoz, hogy a károsult bele tudjon egyezni a károkozásba, szükségszerűen rendelkeznie kell a károkozás tárgyát képező dologgal, azzal kizárólagosan rendelkeznie szükséges. Így például a közös tulajdonban álló dolgok esetén mindegyik tulajdonostárs beleegyezése szükséges. Kár keletkezhet a károsult

¹ FUGLINSZKY Ádám: *Kártérítési jog*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2015. 219 -220.

² BH2010. 213 in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A10H0213.PK/ts/10000101/> 2024.05.05.

személyével összefüggésben is, ilyen esetben a küzdősportokban versenyzőként szereplés lehet jó példa a károsulti beleegyezés fennállására. Nyilvánvalóan a beleegyezés nem terjed ki az adott sportág szabályainak szándékosan megszegő tevőleges, károkozási célzattal kifejtett magatartásokra, a károsult kockázatvállalása, beleegyezése ezen szabályszegésekre nem terjed ki. A másik szemléltető példa lehet a beteg beleegyezése az invazív beavatkozások során a műtéti szokásos kockázatokba, amelyek szakmai hiba nélkül is bekövetkezhetnek.³ Megjegyzendő, hogy az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 244. § (2) bekezdése egyértelműen megfogalmazza, hogy az egészségügyi szolgáltatásokkal összefüggésben keletkezett kárigényekre, illetve a személyiségi jogsértések esetén követelhető igényekre a Ptk-nak a szerződésen kívül okozott kárért való felelősségre, valamint a személyiségi jogok megsértésének szankcióira vonatkozó szabályait kell megfelelően alkalmazni.⁴ A jogellenesség hiányát állapította meg egy extrém eset vonatkozásában a bíróság a BH2011.195. számú eseti döntésében, amikor károsulti beleegyezéssel történt gépjárműütközés a biztosítási díjhoz való hozzájutás érdekében.⁵

A károkozás akkor sem jogellenes, ha a károkozó a kárt a jogtalan támadás vagy a jogtalan és közvetlen támadásra utaló fenyegetés elhárítása érdekében a támadónak okozta, ha az elhárítással a szükséges mértéket nem lépte túl.

A védekező személy nem csak a megtámadott lehet, vagy akit megfenyegettek, hanem bárki, aki a támadás, vagy fenyegetés elhárításában részt vesz. Minden támadás jogellenes, kivéve, ha jogos önhatalom talaján áll a támadó, vagy közhatalmi jogosítványában foglalt intézkedéseket valósít meg, amelyek lehetnek kényszerítő jellegűek is. Amennyiben azonban az intézkedő rendőr a testi épséget kirívó mértékben veszélyezteteti intézkedése során, a túlkapásban részt vevő rendőr a jogtalanság talajára lép. Ezen támadással, vagy fenyegetéssel szembeni védekezés során a károkozás csak akkor nem lesz jogellenes és ilyenén nem fog magával vonni kártérítési felelősséget, ha a konjunktív feltétel is fennáll. Ez a feltétel pedig a szükséges mérték, tehát arányban áll a védekezés szükségességgel. A büntetőjoggal ellentétben a polgári jog nem ismeri a menthető felindulás fogalmát, így polgári jogilag a károkozás akkor is jogellenes lesz, amikor a büntetőjog

³ FUGLINSZKY i.m. 224-228.

⁴ Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 244.§ (2) bekezdés

⁵ FUGLINSZKY i.m. 228.

büntetőjogi védelmet ad a védekező személynek.⁶ Az elhárítás szükséges mértékének túllépése körében a védekező személy magatartásának felróhatóságát kell vizsgálat alá vonni. A mérlegelés szempontjait kiválóan mutatja be a BH2001. 574. számú eseti döntés, amelyben a Legfelsőbb Bíróság arra a következtetésre jutott a felülvizsgálati eljárás során, hogy „a jogerős ítélet a bizonyítékok okszerű értékelésével, helytállóan foglalt állást a tekintetben, hogy az alperestől a házastársával való dulakodás, a szóbeli fenyegetés, a három személy fenyegető fellépése, az ablakok betörése és a gázspray alkalmazása után nem volt elvárható a védekezés szükséges mértékének felismerése, ezért a védekezés módjának alkalmazásánál a felróhatósága, következésképpen a kártérítő felelőssége nem volt megállapítható”.⁷ Abban az esetben, ha a védekező fellépése felróható magatartással valósul meg a jogtalan támadással szemben, észszerűen következik a tényállásból, hogy károsulti közrehatásként értékeljük a jogtalan támadást és kármegosztást alkalmazunk.

Szükséghelyzetről akkor beszélünk, amikor olyan mértékű veszély alakul ki akár természeti katasztrófa, akár más személy által indukáltan, hogy az közvetlenül fenyegeti az emberi életet, a testi épséget, vagy valamely személy vagyonát és ezen veszélyek ellen szintén csak úgy tudunk védekezni, hogy hasonló veszélyeztető magatartásokat fejtünk ki a károk enyhítése, a nagyobb kár megakadályozása érdekében. Tűzesetnél a tűzoltó kitöri a több százezer forintot érő ablakot, hogy az életet fenyegető helyzetből a gyermeket kimentse.

A szükséghelyzet definícióját és az alkalmazható jogkövetkezményt egyebekben a Ptk. Ötödik Könyvében találjuk, a használat különös esetei címszó alatt. A Ptk. 5:26. § (1) bekezdése kimondja, hogy másnak életét, testi épségét vagy vagyonát közvetlenül fenyegető és más módon el nem hárítható veszély esetén a tulajdonos köteles tűrni, hogy dolgát a veszély megszüntetése céljából a szükséges mértékben igénybe vegyék, felhasználják vagy abban kárt okozzanak. Más vagyonát fenyegető veszély esetén ez a kötelezettség a tulajdonost akkor terheli, ha a fenyegető kár előreláthatóan jelentős mértékben meghaladja azt a kárt, amely a tulajdonost a behatás következtében érheti. A (2) bekezdés rendelkezik a jogkövetkezményről, ugyanis kimondja, hogy a tulajdonos a szükséghelyzetbe került személytől kártalanítást, attól, aki a veszély megszüntetése

⁶ FUGLINSZKY i.m. 229.

⁷ BH2001.574 in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A01H0574.PK/ts/10000101/> 2024.05.05.

során indokolatlanul nagy kárt okozott, a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint kártérítést követelhet. A (3) bekezdés szerint, ha több személy életét, testi épségét vagy vagyonát fenyegető veszélyt egyes veszélyeztetett tárgyak feláldozásával hárítanak el, az ebből eredő kárt, ha e tárgyak feláldozása szükséges volt, veszélyeztetett érdekeik arányában valamennyien viselik; ezt a szabályt kell alkalmazni a veszély elhárítására fordított szükséges költség megosztására is.

Az utolsó jogellenességet kizáró ok, amikor a károkozó a kárt jogszabály által megengedett magatartással okozta, és a magatartás más személy jogilag védett érdekét nem sérti, vagy a jogszabály a károkozót kártalanításra kötelezi.

Jogilag védett érték lehet a magánélethez fűződő jog, amelyet a túrésküszöböt meghaladó mértékben is meg lehet zavarni például egy jogerős építési engedéllyel megépített és jogerős hatósági engedéllyel működő bevásárlóközpont lakóövezetbe történő elhelyezésével. Erre eklatáns példát szolgál a BDT 2008.1779. számú közzétett ítélet, melyben az ítéletábra a következő megállapításokat tette: „Az ítéletábra álláspontja szerint az éjjel-nappal nagy forgalommal, zajjal járó üzletközpont helyének megválasztása során az alperesnek valóban nagyobb körültekintéssel, gondossággal kellett volna eljárnia, nemcsak a saját gazdasági érdekére kellett volna figyelemmel lennie, hanem arra is, hogy az áruházlétesítés a lakosság - így a felperesek - életfeltételeit károsan nem befolyásolhatja. Így például nem lett volna mellőzhető annak szem előtt tartása, hogy áruház éjszakai működtetésének jogszerű lehetősége nem ad alapot arra, hogy e tevékenység mások lakáshasználatát, éjszakai nyugalma zavarja. Tekintettel kellett volna lenni arra az alkotmányos alapelve is, miszerint nem megengedett kártalanítási kötelezettség nélkül más tulajdonában kárt okozni. Márpedig a forgalom- és zajnövekedésből eredően a felperesi ingatlanban bekövetkezett értékcsökkenés, mint tény a kirendelt szakértő véleménye szerint is megállapítható. Ezzel pedig az alperesnek is számolnia kellett... Az alperes nem bizonyította, hogy a bevásárlóközpont csak az adott helyen volt megépíthető, így a szükségtelen zavarásban megnyilvánuló jogellenesség kimentésére nem került sor. Erre figyelemmel az alperes kártérítési felelőssége a felperesi ingatlanban bekövetkezett értékcsökkenésért fennáll, hiszen a kereskedelmi tevékenység

folytatására vonatkozó jogosultság senkit nem jogosít arra, hogy e tevékenységével szomszédait szükségtelenül zavarja.”⁸

A fentiekhez hasonló szomszédjogi eseteken kívül idetartoznak a környezetet terhelő, szennyező tevékenységek is, amik lehet, hogy a jogszabály által megengedett határon belül maradnak, de polgári jogi értelemben kárt okozhatnak.⁹

A második fordulat szerint a jogellenességet az is kizárja, ha a jogszabály a 'jogszerű' károkozásért cserébe a károkozót kártalanításra kötelezi (pl. ilyen a kisajátítás), amelyre egyebekben a kártérítésre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni a Ptk. 6:564.§ alapján.

2.3. Az ok-okozati összefüggés

A károkozó magatartás és a kár között ok-okozati összefüggésnek kell fennállnia annak érdekében, hogy a kártérítési felelősség megállapításra sor kerülhessen. Az ok-okozati összefüggés egy több lépcsőfokból álló folyamat. Elsőként be kell azonosítani azokat a potenciális magatartásokat, amik kiválthatták a bekövetkezett kárt. Ha a lehetséges károkozó magatartások beazonosításra kerültek, a második lépés az úgynevezett okszűrés. Az okszűrő folyamat abban áll, hogy mind ténybelileg, mind jogbeli alapon beazonosítjuk azokat, amik szerepet játszhatnak a felelősség megállapítása során. Végül a harmadik lépcsőfok tulajdonképpen a bírói mérlegelés, amely során a szűrőn fennmaradt magatartások közül kiválasztásra kerül az az ok, amely az okozatot, jelen esetben a károkozást kiváltotta.¹⁰

A ténybeli okozatosság, azaz a *conditio-sine-qua-non* elmélet alapvetése, hogy az alapján jelöl ki egy-egy magatartást, mint a károkozással ténybeli összefüggő cselekvést, hogy megvizsgálja, enélkül a feltétel nélkül bekövetkezett-e volna a kár. Ezt a vizsgálódást szükséges kiegészíteni úgynevezett jogi okozatossági, okszerűségi szempontokkal, hogy maga az okszűrés eredményre

⁸ BDT 2008.1779 in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/25/id/A08H1779.BDT/ts/10000101/> 2024.05.05.

⁹ FUGLINSZKY i.m. 237.

¹⁰ FUGLINSZKY i.m. 244.

vezessen. Ilyen szempontok szintén a bírói jogalkalmazás során juthatnak alkalmazásra, amelyben dönt a jogalkalmazó, hogy mely okok szignifikánsabbak vagy relevánsabbak az okhalmazban.¹¹

A deliktuális felelősség talaján ilyen sajátos okszerűségi szempont az előreláthatóság, amit a Ptk. is nevesít.¹² A Ptk. 6:521. § szerint nem állapítható meg az okozati összefüggés azzal a kárral kapcsolatban, amelyet a károkozó nem látott előre és nem is kellett előre látnia. Az előreláthatóság hiánya magyarázhatja az oksági láncolatot, és nem vezet kártérítési felelősség megállapításához. Az előreláthatósági korlát funkciója épp a polgári jogalanyok magánautonómiájából nőtte ki magát, védve azt. A jogalanyoktól elvárható, hogy mindig felelősségteljes döntéseket hozzanak, aminek alapja, hogy a jogalany tisztában van döntéseinek lehetséges következményeivel, így döntése pillanatában erkölcsileg felelősséget vállal ezekért a következményekért. Azon következményekért azonban méltánytalan lenne felelősségre vonni a jogalanyt, amit nem látott előre és nem is kellett előre látnia. Ezt az elvet emelte be a Ptk. is. Az előreláthatóság szerves kapcsolatot teremt a károkozó magatartás és a kár között, míg annak hiánya megbontja a láncolatot.

Egy másik pregnáns jogi okozatosság elmélet Eörsi Gyula nevéhez kötődik, ez az úgynevezett adekvát kauzalitás elmélete. Lényege abban fogható meg, hogy az oksági láncolat nem szakad meg, amennyiben a károkozó az oksági láncolat valamennyi elemével számolhatott, mert annak valószínűségével, előreláthatóságával a társadalmi felfogás, az általános élettapasztalat alapján számolni kell. Eörsi híres példája annak szemléltetésére, hogy tanában az oksági láncolat mikor szakad meg, a következő: az elmebeteg elszökik az elmeógyógyintézetből, jegy nélkül vonatra száll, majd bánatában, amiért a kalauz leszállítja a vonatról, a vonat elé veti magát. Eörsi szerint az oksági láncolat az elmeógyógyintézet mulasztása és az elmebeteg öngyilkossága között a kalauz közbelépésével megszakadt.¹³ Az élet produkált egy hasonló jogesetet, melyet a Pécsi Ítéltábla tett közzé BDT2011. 2393. szám alatti ítéletében és amelyben ezen elhíresült jogesetet is felidézik. Ezen jogesetben egy állandó felügyeletre szoruló autista fogyatékos kiskorú gyermek a felügyeletét ellátó oktatási intézményből engedély nélküli eltávozott, majd elháríthatatlan magatartásával közúti balesetet szenvedett. A Pécsi Ítéltábla úgy ítélte meg, hogy ebben az okfolyamatban

¹¹ FUGLINSZKY i.m. 245.

¹² FUGLINSZKY i.m. 245.

¹³ FUGLINSZKY i.m. 246.

semmilyen törés nem érzékelhető az autista gyermek belátási képessége okán, így közúti balesete akkor is a felügyelet elmulasztására vezethető vissza, ha magát a balesetet a kiskorú elháríthatatlan magatartása okozta.¹⁴ Ahogyan fentebb említettem, kiegészítő jelleggel lehet alkalmazni az oksági láncolat vizsgálatánál az általános élettapasztalatot.¹⁵ A BH2008. 299. számú eseti döntés szépen megfogalmazta, hogy az ok minősülhet az általános élettapasztalat szerint is kiváltó oknak, ami az események rendszerinti lefolyása esetén is alkalmas az eredmény, tehát a károkozás létrehozására.¹⁶

2.4. A felróhatóság

A felróhatóság fogalmát a Ptk. 1:4. §-a tartalmazza. Eszerint ha a Ptk. eltérő követelményt nem támaszt, a polgári jogi viszonyokban úgy kell eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Ez az objektív mérce, a *reasonable man*-t tekinti példának, aki észszerűen gondolkodik és a társadalmi elvárások szerint cselekszik. A jogalkalmazás magasabb elvárási szintet támaszt azon jogalanyokkal szemben, akik üzleti-gazdasági, vagy szakmai tevékenységet végeznek, ugyanis a gazdasági, vagy éppen szakmai szabályok professzionális ismerete elvárható az ideáltipikus jogalanytól. Fuglinszky szerint „a felróhatóság túlságosan objektív, szigorú megközelítése ugyanakkor viszonylagossá teszi a különbséget a felróhatóságon alapuló és a felróhatóságtól független felelősség között, s így a jogalkotó azon szándékával sem találkozunk, hogy tudniillik tudatos döntés volt a deliktális felelősség felróhatósági konstrukcióként történő fenntartása, szemben a kontraktuális felelősség objektív alapra helyezésével.”¹⁷ Ez a szigorú, objektív alapú megközelítés tükröződik a BH2010. 7. számú eseti döntésben is, miszerint az autópálya kezelője felelős azért a kárért, amely abból adódott, hogy a vadvédelmi kerítés hibája miatt az őz az autópályára feljutva ott gépkocsival ütközött és abban kárt okozott.¹⁸

¹⁴ BDT2011. 2393. in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/25/id/A11H2393.BDT/ts/20240101/> 2024.05.05.

¹⁵ FUGLINSZKY i.m. 247.

¹⁶ BH2008. 299. in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A08H0299.PK/ts/10000101/> 2024.05.05.

¹⁷ FUGLINSZKY i.m. 294.

¹⁸ BH2010. 7. in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/25/id/A10H0007.PK/ts/10000101/> 2024.05.05.

3. Jogtörténeti áttekintés, avagy a vadászattal kapcsolatos normák evolúciója Magyarországon

3.1. A 11. századtól a 18. század végéig

Írott magánjogunkban a vadászat szabályozásának első nyoma Szent László Király Dekrétomaiban lelhető fel, aki 1040-től 1095-ig uralkodott. Az első könyv akként rendelkezett, hogy tilos az ünnepnapokon vadászni. Aki ezen tilalmat megszegi, azoktól ebeit és lovait elvették, de a lovakat ökörért cserébe meg lehetett váltani. Ha egyházi méltóság szegte meg ezt a szabályt, mindaddig elvették tőle az egyházi rendjét, míg vétkéért megfelelő elégtételt nem szolgáltatott.¹⁹

A következő vadászati szabályozás írott formában az 1504. évi XVIII. törvénycikkben öltött testet, amelynek címe elég árulkodó: a parasztnak vadászni és madarászni tilos, Ulászló 5. dekrétumának 18. cikkelye ez. Arra való tekintettel, hogy a jobbágyok földesuruk kiszolgáltatásának szenteljék az életüket, megtiltották nekik, hogy vadásszanak és madarásszanak, mivel a törvénycikkből kiolvasható, hogy megindult ebben a korban egy olyan tendencia, hogy a parasztnak inkább vadásztak, akár ünnepnapokon is, minthogy földesuraik földjeit műveljék, mely által a korai felfogás szerint Isten ellen is vétkeztek. Ezen okból kifolyólag 3 forint büntetést szabtak ki azon földesúrra, akinek a jobbágya vétett a törvénycikk ellen, vagy akinek a földjén a vadászat folyt. Tilos volt nekik szarvasokra, őzekre, nyulakra és vadkanokra vadászni, valamint fácánokra és császárfajdokra, vagyis úgynevezett „császármadarára” madarászni²⁰. Ha a földesúr vagy a nemes önként nem teljesített, akkor az alispánok és szolgabírók voltak felhatalmazva a behajtásra.

Országunkban ez időben főként a szokásjog uralkodott, így a 16. században szükségessé vált ezt a jogbizonytalanságot eloszlatni és II. Ulászló megbízta Werbőczy Istvánt, hogy foglalja írásba a rendelkezésre álló valamennyi szokásjogi és írott jogi rendelkezést, amit el is végzett 1514-ben, majd 1517-ben ki is nyomtatta, hogy megóvja az enyészettől.²¹ Ez egészült ki a Corpus Iuris

¹⁹ Szent László Király Dekrétomai, Első Könyv. 12. Fejezet a mondott ünnepnapok megtartásáról. in.

<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/77/id/07700012.TV/ts/10000101/> 2024.05.06.

²⁰ 1504. évi XVIII. törvénycikk in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/77/id/50400018.TV/ts/10000101/> 2024.05.06.

²¹ LÁBADY Tamás: *A magyar magánjog (polgári jog) általános része*. 3. kiad. Budapest - Pécs, Dialóg Campus, 2010. 81.

Hungarici-vel, ami főleg közjogi szabályokat tartalmazott, és együtt a két jogforrás a magyar jog teljes foglalatát adta.

Ulászló 5. dekrétumának 18. cikkelyére visszautalva született meg az első átfogó írott szabályozás a vadásatról, melynek forrása a 1729. évi XXII. törvénycikk a vadászat és madarászat szabályozásáról. Precíz pontossággal, 13 cikkelyben meghatározza a vadászatra jogosultak körét, a vadászható állatfajokat, a vadászterületet és azon időszakokat, amelyekben tilos a vadászat. A vadászatra jogosultságtól a paraszti réteget továbbiakban is eltiltja és pontosítja, hogy tilos a vadászat azoknak is, akik nem honosítottak, akármilyen rangúak is legyenek, ezzel a honi nemesi és földesúri réteg kizárólagos vadászatra jogosultságát erősítette meg a törvénycikk, aki a vadászatot saját területén korlátozás nélkül folytathatta. A szarvasok fennmaradásának és szaporodásuk védelmére azonban kijelölte azon időszakokat, amikor még a nemességnek is tilos volt vadászatot folytatni a saját vadászterületükön kívül, a másik vadászterületet birtokló nemes vagy földesúr engedélye nélkül, ez az időszak hímszarvasok esetén szeptember tizenötödik napjától pünkösdi szent ünnepéig tartott, míg a nőstényeket a három szent király ünnepétől szent Bertalan-napig tilos volt vadászni. Ezen kívül a vadászat időbeli korlát nélkül volt gyakorolható a kijelölt vadászterületeken és alkalmazni lehetett a nyulakra és egyéb ragadozó állatok vonatkozásában is.

Szabályokat alkotott arra is, ha a vadászterületek engedély nélküli átlépése történik a vadászat során. Aki a saját földjén sebesítette meg az űzött vadat, az a megsebesített vad elejtése végett átléphette a határt és elejthette azt. Amennyiben az űzött vad sebesülés nélkül váltott át, akkor csak azon okból lehetett átlépni a másik vadászterületre, hogy a kutyákat a vadászok visszahívhassák. A kizárólagos vadászterületekhez tartoztak a kastélyhoz tartozó udvar, erdő és cserjés, a mezőkön a nemesek szabadon vadászhattak, korlátozás nélkül. Mivel egyes madárfajok - úgymint a fácánok és fogolymadarak - tartása és szaporítása közkedvelt és költséges passzió volt ebben az időben, így a törvényalkotó kiemelt figyelmet szentelt ezen madarak védelmének, és lefektette azt az alapelvet, hogy ezen madarakat áthajtani és levadászni más földesúr területéről tilos. A mezőgazdasági területek vonatkozásában megjelent a kártérítési felelősség a vadászkutyák által okozott károk vonatkozásában, így egy bizonyos angol kutyafaj tartását, a Sinkorán tartását megtiltotta a nemességnek is. Aki ezen szabályokat megszegte, azt a szolgabíró előtti peres

eljárásban mindannyiszor 3 nehéz súlyú márka megfizetésére kötelezték. Az elejtett vadért is kárpótlást kellett fizetni és a perköltség viselésére is kötelezték a kihágó felet.

3.2. A 19. századtól a 20. század közepéig

Magas szintű jogtörténeti fejlődésről tanúskodik a vadászatról és madarászatról szóló 1802. évi XXIV. törvénycikk, amely a fentiekben bemutatott törvénycikk szabályait szigorította a vadászatra jogosultak és a vadászható állatok védelmében. A földesuraknak lehetőséget biztosított arra, hogy vadászterületük felét kijelölhessék, amin kizárólag csak ők vadászhatnak akkor is, ha az mező. A párzási időszakokat pontosították és cizellálták, amely alatt tilalmas volt a vadászat idegen, de megengedett területen: a hímszarvasokra nézve szeptember 15. napjától június elsejéig tartott ezen időszak, a nőstényekre január 1-től szeptember 1-ig vonatkozott a tilalom; a nőstény dámvadakra nézve március 1-től május közepéig; végül a nyulakra február 1-től március végéig.²² Kiemelt figyelmet szentelt a törvénycikk a mezőgazdasági területek védelmére is, ott vadászni vetésekben az aratás végéig, réteken április 24-ig, míg ahol széna és sarjú termett a betakarításig, a szőlős kertekben pedig a nyúlpárosodás kezdetétől a szüret végéig tilos volt a vadászat. Amennyiben ezen mezőgazdasági területekre a vadászatra használt kutyák bementek, nem szabadott őket lelőni, hanem vissza kellett azt szolgáltatni a tulajdonosuknak.²³ Külön tényállási elemként beemelte a törvénycikk azt az esetet, amikor nemes az utazása alkalmával a közút mellett lő le ott található vadat, ez nem tilalmazott magatartás. Viszont, ha egy paraszt az általa művelt telken talál egy odatévedt vadat, ami kárt okoz a művelés alatt álló telken, elejtenie tilos. Ki kell azt adni a vad urának, a vad urát pedig kártérítésre lehet kötelezni az ott keletkezett károkért. Végezetül felhatalmazta a jogszabály a törvényhatóságokat a ragadozó vadak és kártékony madarak irtására, amennyiben azok elszaporodnak egy adott területen. A pert az alispán előtt kellett a károkozás miatt elindítani a vad árának és a perben követelt költségek megtérítése érdekében, ahol két törvénykezési szakban lehetett az igényt érvényesíteni.

Az 1840. évi IX. törvénycikk szabályozta a mezei rendőrség működését, akinek feladata volt a vadászattal és vadászható állatok által okozott károk vonatkozásában a pönalizálás.

²² 1802. évi XXIV. törvénycikk 4.§ in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/77/id/80200024.TV/ts/10000101/> 2024.05.06.

²³ 1802. évi XXIV. törvénycikk 5-6.§ in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/77/id/80200024.TV/ts/10000101/> 2024.05.06.

A hanyag gondatlanságból eredő károkozásról akként rendelkezett, hogy a károkozónak kárpótlást kell fizetnie a károsult részére, amelynek összegét a felek határozták meg természetesen az okozott költségek egyidejű megfizetésével. Amennyiben a kárt szándékosan, vagy akár súlyos gondatlanságból okozták, úgy a károsodás és a vétkesség fokától függően akár a kár érték kétszeres megfizetésére is kötelezhetőek voltak az okozott költségek megtérítése mellett és emellett testi fenyítésben is részesülhettek. Tisztán látszik, hogy ebben az időszakban a polgári és a büntetőjogi felelősség még a károkozás vonatkozásában nem vált el egymástól.

Amennyiben a kárt a vadászkutyák okozták, a törvénycikk elvi tétellel rögzítette, hogy ezen állatok károkozásáért a tulajdonos felelős és egyszeres kártérítés fizetésére köteles.

A károsítottat felhatalmazta ugyanakkor arra, hogy önhatalommal a kártevő vadakat a saját területén - a mások számára nem tilalmazott vadászterületen - elejtse. Amennyiben a tilos vadászterületre tévedt egy másik vadászterületről a vad, lelőni tilalmas volt, azt vissza kellett szolgáltatni a vadászatra jogosult félnek, aki a kárt szóbeli per útján megtéríteni volt köteles.²⁴

Az 1848-49-es szabadságharc a tulajdonviszonyokat alapjaiban változtatta meg a jobbágyok felszabadításával, így megszűnt a nemesek előjoga a vadászatra.²⁵

Újabb mérföldkövet jelentett a 1872. évi VI. törvénycikk megalkotása a vadászatról, mely már külön fejezetekben szabályozta a vadászati jogot. A vadak által tett károk megtérítésének szabályait, a vadászati tilalmakat, a vadászati kihágásokat és azok büntetését és magát az eljárást.

A vadászati jogot a földtulajdonhoz kapcsolta, és kimondta, hogy a saját földterületén a tulajdonos, vagy az, akinek a vadászati jogot átengedte, szabadon vadászhat, amennyiben egy bizonyos méretet meghalad a föld, vagy ha ezen méretet nem éri el, körül van határolva. Azon földterületeken, amik ezen kívánalmaknak nem feleltek meg, a földtulajdonos és a szomszédos földek tulajdonosai, a közös tulajdon hányadának megfelelően részesültek a vadászati jogból. A haszonbérelőket is

²⁴ 1840. évi IX. törvénycikk 16.§ in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/77/id/84000009.TV/ts/10000101/> 2024.05.06.

²⁵ MAKAY-BERŐ Henrietta: *A vadászati hatóság múltja, jelene, jövője Magyarországon*. Doktori értekezés. Pécs, 2020. 63. in. <https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/makay-bero-henrietta/makay-bero-henrietta-muhelyvita-tezisek.pdf>

megillette a vadászati jog, azonban feleltek a kárért, ha azt olyan személy okozta, akinek ők maguk tovább engedték a vadászat jogát. Azon községekben, ahol az újonnan bevezetett birtokszabályozás még nem került bevezetésre, a közös legelőkön, nádasokban, és erdőkben a vadászati jog a községet illette.

Az úgynevezett fővadak - a szarvas, dāmivad és vaddisznó - által a mezőgazdasági és erdészeti ágakban okozott kárért azon birtokos vagy haszonbérő felelt kárpótlás fizetésével, akinek a vadászterületéről a vad kiváltott. A kárpótlás előfeltétele az volt, hogy a kárt 8 napon belül bejelentsék az eljáró hatóság részére. Kivételt képeztek a károsulti körből azok, akik fenntartották a szomszéd vadászterületen élő vadakra vonatkozó kilövési engedélyt, ők kárpótlást nem igényelhettek. A törvénycikk azt is leszögezte, hogy a kártékony állatok és ragadozók által okozott kárért kárpótlás nem kérhető, ugyanis azokat bárki elpusztíthatja.

A vadászati tilalmak nem vonatkoztak azokra, akik saját, fizikailag is körül határolt területükön önmaguk vadásztak, vagy engedélyezték azt harmadik személynek. Minden ezen kívül eső területen meghatározásra került egy általános tilalmi időszak és vadászható állatfajonként (szarvasbika, szarvastehén, dāmivadtehen, őztehen, őzbak, zerge, fajdkakas, jérce, foglyok, fácán, túzok, egyéb madarak, kivéve a vándor és vízimadarak, seregekben vonuló vadludak és vadkacsák, galambokra, hollók, szarkák, varjak és verebek) speciális tilalmi időszakok is feltüntetésre kerültek. A vadászati jog jogosítottjának engedélyt adott arra, hogy a vadászterületén a kóbor macskákat és kutyákat elpusztíthassa. ugyanakkor a hivatalból tartott vadászatokat megtiltotta az újonnan bevezetett jogszabály.

A károkozások különböző neveire meghatározott mértékű bírság kiszabását rendelte, melyeket kihágásként definiált és polgári jogi szankciónak titulálta ezen bírságokat, ugyanis úgy fogalmaz a törvénycikk, hogy amennyiben a büntető törvényekben is tilalmazott cselekmény történik, úgy a károkozó a bünvádi eljárás alapján is felel. A vadban történő károkozás esetén a bírság mellett kártérítés fizetésére is kötelezte a károkozót.

A vadászati kihágásokban történő eljárásra a jogszabály a királyi járásbíróságokat ruházta fel, az illetékességüket az elkövetés helye határozta meg. Keresetet csak a vadászati kihágástól számított

3 hónapon belül lehetett megindítani, többes károkozás esetén pedig kimondta az egyetemleges felelősséget. A korábbi vadászatra vonatkozó törvénycikkeket hatályon kívül helyezte, ugyanakkor kimondta, hogy ezen törvény hatálybalépése előtt keletkezett károokra még a korábbi jogszabályokat kell alkalmazni.

10 évvel a törvénycikk megalkotása után a jogalkotó érzékelte, hogy a jogszabályban a földművelés és a vadgazdálkodás fejlődésével egyre több probléma merül fel a jogalkalmazásban, amik növelik egyrészt a visszaélésszerű kihágások számát, másrészt negatív hatással vannak a földművelésre és a vadállomány szabályzására, így megszületett a vadászatról szóló 1883. évi XX. törvénycikk, melynek indokolása²⁶ kiemeli a korábbi vadászati törvény érdemeit és kizárólag az újonnan bevezetett rendelkezéseket indokolja, amelyek a defektusok kiküszöböléséhez elengedhetetlenül szükségesek voltak.

Fő hiányként azt jelölte meg, hogy a korábban meghatározott 100 holdas törvényi minimum a vadászterületek vonatkozásában nem kellően szolgálta a vadászat és a vadgazdálkodás hatékonyságát, ezért azt a duplájára emelte és rendelkezéseket alkotott az eddig vadászat szempontjából szabályozatlanul maradt törvényi minimumot el nem érő nagyságú vadászterületek vonatkozásában is, hogy a kihágásokat csökkentse. A bírság megnevezést pénzbüntetésre változtatta, hogy annak meg nem fizetése esetén az átváltoztatásról is döntení lehessen. Módosítani volt szükséges az egyes vadállat fajok vonatkozásában a tilalmi időszakokat is, valamint a kártékony állatok közé sorolta a vaddisznót és lehetőséget biztosított a vadászatra jogosultak részére a területekre tévedt és kárt okozó vaddisznók elpusztítására. A hivatalbóli vadászat újbóli bevezetését rendelte el a vadállomány szaporulat szabályozása céljából, a kihágásokat pedig a hatékonyabb jogvédelem érdekében a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalta.

Az ezt követő évtizedekben folyamatos rendeletalkotással igazították ki a vadászati jogot a világháborúk okozta nagymértékű károk közepette, és hatással voltak a rendeletalkotásokra a területváltozások is. Nyilvánvalóan ezen időszakban a vadászati joggal kapcsolatos jogszabályalkotás háttérbe szorult.

²⁶ 1883. évi XX. törvénycikk indokolása a vadászatról in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/77/id/88300020.TVI/ts/10000101/>

A II. világháborút követően a legpregnansabb erejű rendelet a 4640/1945. M. E. rendelet volt, amely elválasztotta a vadászati jogot a földtulajdontól és a vadászati-, valamint a halászati jog is az államra szállt.²⁷A rendelet értelmében a vadászati jog hasznosításából eredő minden jövedelem az államot illeti meg, és a vadászati jog gyakorlása körében felmerülő valamennyi intézkedés a földművelésügyi miniszter hatáskörébe kerül. A rendelet hatálybalépésével megszűnt a vadászati jog tárgyában kötött haszonbérleti szerződés. Vadászatra immáron csak az volt jogosult, aki belépett a vadásztársaságok valamelyikébe. A kártérítésre kötelezett ezáltal az állam lett, a kincstár fizette ki a kártérítéseket, amit részben a vadkárjárulékokból finanszírozott, amit a haszonbérletű státuszban lévő vadászoknak és a löttvadkereskedőknek kellett megfizetni. A vadászati jog gyakorlásának ellenőrzésére a rendelet életre hívta a vadászati felügyelői posztot. Arról is rendelkezett a jogszabály, hogy minden községben, ahol vadkár merül fel, vadkárbecslő bizottságot kell felállítani, akik, ha nem tudnak megegyezni a vadkár mértékében, úgy a károsult igényét rendes bíróság útján tudja érvényesíteni.²⁸

A totális államosítási törekvések a vadászati törvényt sem kímélték, és megalkotásra került a 1957. évi 43. törvényerejű rendelet a vadászatról és a vadgazdálkodásról²⁹. Preambuluma sokat mondó, célként tűzte ki, hogy a vadgazdálkodást és a vadászatot, mint termelési tevékenységet a népgazdaság, különösen a mező- és erdőgazdaság szocialista fejlesztésének követelményeivel összhangban szabályozza³⁰. Ezen törvényerejű rendeletet követte sorban a régi Ptk. által életre hívott erdőkről és a vadgazdálkodásról szóló 1961. évi VII. törvény, amelyekről nem kívánok részletesebben beszámolni, tekintettel arra, hogy a vadászatra jogosult kárfelelősségének szabályait a vadászható állatok által okozott károk vonatkozásában mellőzte.

Ezt követően került beiktatásra a vadgazdálkodás és a vadászat részletes szabályait tartalmazó 1/1962. (II. 9.) Korm. rendelet, mely a vadászható állat által okozott mezőgazdasági és

²⁷ 4640/1945. M. E. rendelet in. [Rendeletek tára, 1945 | Könyvtár | Hungaricana](#) 2024.05.04.

²⁸ MAKAY-BERŐ i.m. 96-97.

²⁹ 1957. évi 43. törvényerejű rendelet a vadászatról és a vadgazdálkodásról in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/95700043.TVR/ts/ffffff4/> 2024.05.04.

³⁰ MAKAY-BERŐ i.m. 102.

erdőgazdálkodási károk mellett bevezette a vadászható állat által okozott egyéb károkat is.³¹ A rendelet 45. § (1) bekezdésében a jogalkotó deklarálta, hogy a szarvas, a dám, a vaddisznó és a muflon életmódja (legelés, rágás, taposás, kéreghántás és túrás) folytán a mezőgazdaságban keletkezett kárért (a továbbiakban: vadkár) a vadászatra jogosított felelős. Ugyanezen szakasz (2) bekezdése pedig akként rendelkezett, hogy a vadászatra jogosított felelős az (1) bekezdésben felsorolt vadfajok által vadászaton kívül személyekben és dolgokban okozott egyéb kárért is. Nem köteles azonban az ilyen kárt megtéríteni, amennyiben azt a károsult vagy más személy felróható magatartása okozta.

A vadkár megállapítására és a kártérítés összege tekintetében javaslatként minden olyan községben, amelyben vadkár előfordul vadkárbecslő bizottság alakítása történt, ami a kárbejelentéstől számított tíz napon belül a helyszínen előzetes kárbecslési eljárást köteles volt lefolytatni. A kártérítést az érvényes hatósági szabad felvásárlási árak alapulvételével kellett megállapítani. A bizottság az eljárásról készített jegyzőkönyvet köteles volt megküldeni a megyei mezőgazdasági szakigazgatási szervnek, aki felülbírálhatta azt. A megyei mezőgazdasági szakigazgatási szerv határozata ellen államigazgatási úton fellebbezésnek helye nem volt, ugyanakkor a határozatot - jogszabálysértés esetén - bíróság előtt keresettel meg lehetett támadni. A megtérítés iránti igényt a vadkárbecslő bizottság elnökéhez a kártételtől számított öt napos jogvesztő határidőn belül kellett bejelenteni.³²

Az 1970. évi 28. számú törvényerejű rendelettel a vadkárra vonatkozó szabályozás bekerült a törvényi rendelkezések közé³³, kronológiában pedig ez volt az utolsó állomás a mai is hatályban lévő Vtv. előtt.

³¹ lásd bővebben MAKAY-BERÓ HENRIETTA i.m. 109-113.

³² 1/1962. (II. 9.) Korm. rendelet a vadgazdálkodásról és a vadászatról in.

<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/96200001.KOR/ts/19681001/lr/42> 2024.05.06.

³³ MAKAY-BERÓ HENRIETTA i.m. 113.

4. Felelősség a vadászható állatok által okozott károkért mint speciális deliktuális alakzat

4.1. A vadászatról szóló törvény mint háttérjogszabály

Tekintettel arra, hogy a Ptk. olyan vadászattal kapcsolatos terminológiákat használ, amelynek fogalommeghatározását nem tartalmazza, így háttérjogszabály alkalmazása indokolt. A vadászattal kapcsolatos részletes jogi szabályozást Vtv. és az annak végrehajtásának szabályairól szóló 79/2004. (V.4.) FVM rendelet (a továbbiakban: rendelet) tartalmazza. Részletekbe menően definiálja jelen speciális deliktuális felelősségi alakzat valamennyi alkalmazandó fogalmi elemét, amelyről a későbbiekben részletesen is szót ejtek.

4.2. A vadászható állat fogalma

A Vtv. elvi éllel rögzíti, hogy a vad az állam tulajdonát képezi. A vadászható állat fogalmi körébe tartozó állatfajokat a rendelet 1. §-a sorolja fel. Ezek szerint a Vtv. alkalmazásában vadászható állatfajok a következők (a továbbiakban: vad): nagyvadfajok a gímszarvas, a dámszarvas, az őz, a muflon, a vaddisznó, a szikaszarvasok közül a japán szika és a dybowski szika; az apróvadfajokon belül: a hasznos apróvadfajok közül a mezei nyúl, az üregi nyúl, a fácán, a fogoly, a nyári lúd, a vetési lúd, a nagy lilik, a kanadai lúd, a nílusi lúd, a tőkés réce, a szárcsa, az erdei szalonka, a balkáni gerle, az örvös galamb, a vörös fogoly; az egyéb apróvadfajok úgy mint a házi görény, a nyest, a borz, a róka, az aranyakál, a pézsmapocok, a nyestkutya, a mosómedve, a dolmányos varjú, a szarka és a szajkó. Ezen túlmenően a rendelet kiemeli ezen állatok közül a közösségi jelentőségű vadászható állatfajokat, amelyek a következők: a fácán, a fogoly, a nyári lúd, a vetési lúd, a nagy lilik, a tőkés réce, a szárcsa, az erdei szalonka, az örvös galamb, a balkáni gerle, a házi görény, az aranyakál, a dolmányos varjú, a szarka, a szajkó és a vörös fogoly.

A tételes jellegű felsorolás tartalmazza mindazon állatfajokat, ami vadászható állatként definiálható, amiből következik, hogy amennyiben a listában nem szereplő állatfaj okoz kárt, azért a károkozásért a vadászatra jogosult nem tehető felelőssé.

4.3. A vadászatra jogosult fogalma

A vadászatra jogosult fogalmát a Vtv. 6. §-a tartalmazza. Eszerint önálló vadászati jog esetén, vadászatra jogosultnak a vadászterület tulajdonosát kell tekinteni. Amennyiben a vadászterületnek több tulajdonosa van, úgy a vadászati jogot a tulajdonosi közösség, illetve annak választott képviselője gyakorolja, így vadászatra jogosultnak a vadászati jog gyakorlója minősül ebben az esetben is. A vadászatra jogosultat a vadászati hatóság nyilvántartásba veszi, tehát végső soron a vadászati nyilvántartás tartalmazza a vadászatra jogosult személyét az egyes vadászterületek vonatkozásában, kivéve, ha a vadászati jogot haszonbérbe adták, mert ilyen esetben a haszonbérlet kell vadászatra jogosultnak tekinteni.

Ahhoz, hogy e fogalmat teljeskörűen megérthessük, érdemes a vadászati jog és a vadászterület definícióját is ismertetni. A vadászati jog a Vtv. 2.§ és 3.§ rendelkezései alapján olyan vagyoneértékű jog, amely a földtulajdonjog elválaszthatatlan részét képezi, tartalmában pedig mindazon jogok és kötelezettségek összességét jelenti, amely a vad, valamint élőhelyének védelmével, és a vadgazdálkodással kapcsolatos, továbbá a vadászterületen szabadon élő, valamint az e törvényben meghatározottak szerint zárt téri tartás keretében tartott vadnak az arra jogosult által történő elejtésére, elfogására és a hullatott agancs, valamint a vadászható szárnyas vad tojásának gyűjtésére, továbbá az elhullott vad tetemének a Vtv. szerinti elsajátítására vonatkozik. Ezen jogokat és kötelezettségeket azonban a Vtv. 5. §-a szerinti keretek között gyakorolhatja a vadászatra jogosult, következésképpen a természetvédelemre, az állat- és növényvédelemre, az állategészségügyre és élelmiszer-biztonságra, a mező- és erdőgazdálkodásra, a termőföld-hasznosításra, a vízgazdálkodásra, valamint a halgazdálkodásra vonatkozó jogszabályok rendelkezéseivel összhangban gyakorolhatóak a vadászati jogok.

A vadászati jog fogalmának tisztázását követően a vadászterület definícióját is fontos tisztázni. A Vtv. 8. §-a szerint vadászterületnek minősül - hasznosítási formájától függetlenül - az a földterület, valamint vízfelület, amelynek kiterjedése a háromezer hektárt eléri, és szemközti határvonalainak távolsága legalább háromezer méter, továbbá, ahol a vad a szükséges táplálékot megtalálja, természetes szaporodási feltételei, valamint természetes mozgásigénye, búvóhelye, nyugalma adott. Nem minősül vadászterületnek, és a vadászterület kiterjedésének megállapításánál figyelmen

kívül kell hagyni az azon található település közigazgatási belterületét, lakóingatlanul szolgáló bekerített külterületi ingatlan, tanya, valamint major, temető, nem mező-, erdő- vagy vadgazdálkodási célból bekerített hely, repülőtér, közút, továbbá a közút és annak fel- és lehajtója által határolt, valamint a kerítéssel védett közút esetében az úttest és a kerítés közötti, továbbá vasút területét. A vadászterület határa nem terjedhet át a vadgazdálkodási tájegység határán, amely az Országos Vadgazdálkodási Adattár adatai alapján kijelölt határ.

4.4. Szabályozási környezet a Ptk. hatálybalépésekor

A Ptk. hatálybalépése előtt a vadászható állatok által okozott károkat a Vtv. 75.§-a akként szabályozta, hogy 75. § (1) bekezdése kimondta, hogy a jogosult a Vtv.-ben foglaltak alapján volt köteles megtéríteni a károsultnak a gímszarvas, a dámszarvas, az őz, a vaddisznó, valamint a muflon által a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban, továbbá az őz, a mezei nyúl és a fácán által a szőlőben, a gyümölcsösben, a szántóföldön, az erdősítésben, valamint a csemetekertben okozott kár öt százalékot meghaladó részét (a továbbiakban együtt: vadkár). Ugyanezen szakasz (2) bekezdése alapján a vadkár megtérítésére az volt köteles, aki a kárt okozó vad vadászatára jogosult, és akinek vadászterületén a károkozás bekövetkezett, illetőleg akinek vadászterületéről a vad kiváltott. A (3) bekezdés szerint a jogosult a Polgári Törvénykönyvnek a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályai szerint volt köteles megtéríteni a károsultnak a vad által a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül másnak okozott kárt.³⁴ A Vtv. a Ptk. a 2014. március 15. napján történő hatálybalépése előtt akként rendezte tehát a vadászható állat által mezőgazdasági és erdőgazdálkodási káron kívüli károkozását, hogy ahhoz a veszélyes üzemi felelősség szabályait rendelte és a vaddal történő gépjárműütközést a veszélyes üzemek találkozásának titulálta. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) a Ptk.-val gyakorlatilag azonos módon szabályozta a veszélyes üzem működéséből eredő károkat. A régi Ptk. 345. § (1) bekezdése szerint, aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat, köteles az ebből eredő kárt megtéríteni. Mentესül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik. Ezeket a szabályokat kell alkalmazni arra is, aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz.

³⁴ A Vtv. 75.§, 2014.03.15. előtti időállapot in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/99600055.TV/ts/20131231/lr/75> 2024.05.05.

A (2) bekezdés kimondta, hogy nem kell megtéríteni a kárt annyiban, amennyiben a károsult felróható magatartásából származott. A (3) bekezdés szerint a felelősség kizárása vagy korlátozása semmis; ez a tilalom a dologban okozott károkra nem vonatkozik. A (4) bekezdés deklarálta, hogy a kártérítési követelés három év alatt elévül. A régi Ptk. 346. §-a szabályozta a veszélyes üzemek találkozása esetén alkalmazandó kárfelelősségi szabályokat. Ezen szakasz (1) bekezdése kimondta, hogy ha a kárt több személy fokozott veszéllyel járó tevékenységgel közösen okozta, egymásközi viszonyukban a felelősség általános szabályait kell alkalmazni. A (2)-(4) bekezdés rendezte a veszélyes üzemek egymás közti relációját akként, hogy ha a károkozás egyik félnek sem róható fel, de a kár egyikük fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenességre vezethető vissza, a kárt ez utóbbi köteles megtéríteni. Ha a kárt mindkét fél fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenesség okozta, továbbá, ha ilyen rendellenesség egyik félnél sem állapítható meg, kárát - felróhatóság hiányában - mindegyik fél maga viseli. Végül tartalmazta, hogy az üzemi balesetért való felelősség szabályait külön jogszabályok állapítják meg.

A Ptk. a kötelmi jogról szóló Hatodik Könyvben lényegében átvette a korábbi szabályozást a veszélyes üzemi felelősség vonatkozásában. A 6:535. §. (1) bekezdése szerint, aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat, köteles az ebből eredő kárt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik. A (2) bekezdés kimondja ezen túlmenően, hogy a veszélyes üzemi felelősség szabályai szerint felel az is, aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz. A (3) bekezdés deklarálja, hogy a felelősség kizárása vagy korlátozása semmis; ez a tilalom a dologban okozott károkra nem vonatkozik. Az üzembentartó fogalmát a 6:536. § fejti ki, miszerint a fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatójának az minősül, akinek érdekében a veszélyes üzem működik. Ha a veszélyes üzemnek több üzembentartója van, őket közös károkozóknak kell tekinteni. A következő 6:537. §-ban a károsulti közrehatás szabályai a következőképpen szólnak: az üzembentartónak nem kell megtérítenie a kárt annyiban, amennyiben az a károsult felróható magatartásából származott. A kármegosztásnál a tevékenység fokozottan veszélyes jellegét az üzembentartó terhére kell figyelembe venni. Ha vétőképtelen személy elhárítható magatartásával a károkozásban közrehatott, az üzembentartót a vétőképtelen károsulttal szemben teljes felelősség terheli. Az üzembentartó a vétőképtelen személy gondozójával szemben az (1) bekezdés megfelelő alkalmazásával megtérítési igényt

érvényesíthet. A 6:538. § meghatározza, hogy a veszélyes üzemi felelősségből eredő kártérítési követelés három év alatt évül el.

A veszélyes üzemek találkozását és az üzembentartók egymás közötti viszonyát közös károkozásnál a Ptk. 6:539. § rendezi. Ha veszélyes üzemek egymásnak okoznak kárt, az üzembentartók felróhatóságuk arányában kötelesek a másinak okozott kárt megtéríteni. Ha nem az üzembentartó a tényleges károkozó, az üzembentartó a kár megtérítésére a tényleges károkozó magatartásának felróhatósága alapján köteles. Ha a károkozás egyik félnek sem róható fel, a kárt az köteles megtéríteni, akinek fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében a kár bekövetkezéséhez vezető rendellenesség merült fel. Ha az egymásnak okozott kár mindkét fél fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenességre vezethető vissza, vagy ha ilyen rendellenesség egyik félnél sem állapítható meg, kárát - felróhatóság hiányában - mindegyik fél maga viseli. E § rendelkezéseit kell alkalmazni az üzembentartók egymás közötti viszonyában abban az esetben is, ha több veszélyes üzem közösen okoz kárt, azzal, hogy felróhatóság és rendellenesség hiányában a kárt egyenlő arányban viselik.

Mint látjuk, a Ptk. bevezette, hogy a károsulti közrehatás miatt alkalmazható kármegosztásnál a tevékenység fokozottan veszélyes jellegét az üzembentartó terhére kell figyelembe venni, illetve rendelkezett a vétőképtelen személy elhárítható közrehatásának következményeiről, továbbá pontosan definiálta az üzembentartó fogalmát.

A Ptk. új rendelkezésként átemelte a korábban ismertetett Vtv. 75.§ (3) bekezdését, és a veszélyes üzemi felelősség alá szubszumálta³⁵ a vadászható állat által okozott kárért való felelősség szabályait a 6:563.§-ban, 3 bekezdésben. Konkretizálta, hogy a vadászható állat által okozott kár megtérítéséért az a vadászatra jogosult tartozik felelősséggel, akinek a vadászterületén a károkozás történt. Ha a károkozás nem vadászterületen történt, a kárért az a vadászatra jogosult tartozik felelősséggel, akinek a vadászterületéről a vad kiváltott /(1) bekezdés/. A (2) bekezdésben kimondta, hogy a vadászatra jogosult mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt ellenőrzési körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő. A (3) bekezdésben pedig deklarálta, hogy a

³⁵ VÉKÁS Lajos (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal*. Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2013. 961.

kártérítési követelés három év alatt évül el. Ezen rendelkezés Ptk.-ba emelésével a Vtv.-ből a 75.§ (3) bekezdése kiemelésre került, és utaló szabályként hatályba lépett a 75/A. §, miszerint a (vadászatra) jogosult a vadászható állat által okozott kárért való felelősség Polgári Törvénykönyvben foglalt szabályai alapján köteles a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül másnak okozott kárt megtéríteni. Ezzel végeredményképpen olyan, a vadászható állat által okozott károk kártérítési felelősségének körébe eső szabályozás is végre megszületett, ami a vad- és gépjármű ütközések, valamint a mezőgazdasági- és erdőgazdálkodási károkozások körén kívül esik, például, ha vaddisznó okoz kárt zárt udvarban akár a növényzetben, akár állatokban, akár az ingatlan alkotórészeiben, tartozékaiban. Véleményem szerint a Ptk. hatálybalépése előtt ezen terület szabályozatlan volt. Ugyanakkor a Vtv.-ből a vad- és gépjárműütközésekre vonatkozó veszélyes üzemi felelősségre való utalás kiemelése látszólag megnehezítette a jogértelmezést, mivel helyette a Ptk. szabályaira utalt általánosságban, azonban a jogalkalmazás áthidalta ezt a változást azzal, hogy töretlenül alkalmazta tovább addigi joggyakorlatát, amit megerősített az is, hogy a kommentár is kifejezte azt a jogalkotói szándékot, hogy a kialakult joggyakorlaton nem kíván változtatni és e körben továbbra is a veszélyes üzemi felelősség szabályai az irányadók.³⁶

4.5. Kártípusok

Vegyük szemügyre, hogy melyek azok a vadászható állat okozta kártípusok, amelyek a Ptk. szabályozása alá esnek, ugyanis ahogy fentebb említettem a mezőgazdaságban, valamint az erdőgazdálkodásban okozott károk, mint vadkárok a Vtv. kizárólagos szabályozása alá esnek, ehelyütt ezért vizsgálódásom tárgyát nem képezi.

A veszélyes üzemi felelősség szabályait kell alkalmazni a vad és a gépjármű ütközésére. Az újonnan beemelt felelősségi alakzat alá tartoznak azok a károkozások, amik a vadászható állatok életterünkben való megjelenéséből következnek, amik lehetnek dologban és személyben bekövetkezett károk is. Gondoljunk a város szélén kutyát sétáltató állattulajdonosokra, akik immáron okkal tarthatnak esetleges vaddisznó támadásoktól. Vagy a városok kintebb eső telek tulajdonosaira, akiknek zártkertjükben okozhatnak kárt az élelmet kereső vadászható állatok,

³⁶ Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez Szerkesztette: Vékás Lajos / Gárdos Péter, 2014.

március 15-ei időállapot in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/367/id/A14Y1522.KK/ts/20140315/lr/6%253A563> 2024.05.12.

elpusztítva akár a kerti növényzetet és termést, akár a házi állatokat. Ezen vadászható állatok meg is rongálhatják vagyontárgyainkat, kárt okozhatnak az ingatlanjaink tartozékaiban, alkotórészében, de álló gépjárművünkben is. Ezek az élethelyzetek egyre gyakoribbá válnak, ugyanakkor nyilvánvaló, hogy a vadászható állatok ösztönüktől vezérelve élnek, így főszabály szerint a vadászatra jogosultakat terheli a kárfelelősség. Ezen károkozások sűrűsödése nyilvánvalóan egyre nagyobb nyomást helyezett a vadászatra jogosultakra, akik vadászati jogukért cserébe vállalják a kárfelelősséget, de belátható, hogy a belterületeken megjelenő vadak elszakadnak egy bizonyos ponton a vadászatra jogosultak kontrollja alól, így szükséges volt rendezni a közelmúltban felelősségüket.

4.6. Eseti döntések

A vadászatra jogosult felelőssége körében eseti döntések főként a vad- és gépjármű ütközések körében születtek, melyek közül szeretnék néhányat bemutatni.

A Legfelsőbb Bíróság EBH2000. 198. számon közzétett határozatában kifejtette, hogy önmagában a vad közúton - nem gyorsforgalmi úton - való megjelenése nem értékelhető a vadásztársaság fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenességként, kártérítési felelősség alapja a kármegelőzési kötelezettség elmulasztása lehet.³⁷ A bíróság a BDT1999. 28. szám alatt közzétett döntésben kimondta, hogy adott esetben nem elegendő a vadveszélyt jelző tábla kihelyezése, hanem indokolt lehet vadvédelmi berendezések telepítése, mert az adott perbeli tényállás szerint a pár km-es útszakaszon két éven belül kilenc gépkocsi és vad ütközéséből származó közúti baleset következett be, és a gépkocsivezetők egyik esetben sem szegték meg a közlekedésrendészeti szabályokat. Mivel az alperes ezt elmulasztotta, felróhatósága és kármegelőzési kötelezettsége elmulasztása az alapja a kártérítésben való marasztalásának.³⁸ Hasonlóan az elvi határozatokhoz, a vadnak a természetes élőhelyén keresztülhaladó olyan közúton való hirtelen megjelenése, amelyen vadveszélyt jelző tábla is kihelyezésre került, önmagában nem jelent a vadászatra jogosult tevékenysége körében felmerült rendellenességet, de a szükséges

³⁷ EBH2000. 198. in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A00H0198.EBH/ts/20240101/> 2024.05.05.

³⁸ BDT1999. 28. in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/25/id/999H0028.BDT/ts/20240101/> 2024.05.06.

védekezés tekintetében felróható mulasztást igen (BH2012. 13.).³⁹ Ugyanakkor a BH2005. 212. számú eseti döntés elvi élel rögzítette, hogy a vad megjelenését az autópályán a vadászatra jogosult fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett belső elháríthatatlan oknak, „rendellenességnek” kell tekinteni, mely a vadásztársaság felelősségét megalapozza. A döntés indokolása gyönyörűen kifejtette, hogy a gyorsforgalmi utak és az autópályák azonban a közutaktól annyiban különböznek, hogy ott a KRESZ tiltó rendelkezése folytán gyalogos, illetve lassú jármű feltűnésével nem kell számolni, a közlekedő járművek sebessége az egyéb közutakhoz viszonyítva lényegesen magasabb. Az ilyen utakon a gépjárművezetőknek nem kell számolniuk semmilyen a közlekedést akadályozó körülménnyel, a vadak megjelenésével sem. Az autópályák és gyorsforgalmi utak rendeltetésszerű működésének biztosításához is ugyanolyan társadalmi érdek fűződik, mint a természet védelméhez. E két érdek összhangjának megteremtése érdekében létesítenek az autópályák mellett vadvédő kerítéseket és több helyen a vadak átjutását biztosító átjárókat is. Abban az esetben azonban, ha a vad az autópályán vagy a gyorsforgalmi úton megjelenik és ennek következtében kár keletkezik, azt a vadászatra jogosult saját működése körében bekövetkezett belső elháríthatatlan oknak, rendellenességnek kell minősíteni.⁴⁰ Ugyanígy a vadászatra jogosult működési körében bekövetkezett belső elháríthatatlan oknak, rendellenességnek minősül, ha a település közigazgatási belterületén, az alperes vadászterületéhez tartozó magas partfalról a közútra szarvas ugrik le. A BH2006. 150. számú eseti döntés indokolása rávilágít arra, hogy az a körülmény, hogy a szarvasbika a mintegy két méter magas partfalról a közútra olyan helyen ugrott, ahol nincs átjárási lehetősége, az alperes működése körében bekövetkezett belső elháríthatatlan oknak, rendellenességnek minősül annak ellenére, hogy a szarvas közúton történt megjelenését a vadászatra jogosult valóban nem tudta megakadályozni, mert az a vad természetes mozgásának, helyváltoztatásnak tekinthető.

4.7. A vadászatra jogosult felelősségének korlátozása

Az Országos Magyar Vadászati Védegylet kezdeményezésére, a jogalkalmazási bizonytalanság kiküszöbölésének érdekében a jogalkotó beemelte a Vtv.-be 2015. május 5-ével azt az értelmező rendelkezést, hogy mit jelent pontosan a vadászatra jogosult esetében az ellenőrzési kör. Negatív

³⁹ BH2012. 13. in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A12H0013.PK/ts/10000101/> 2024.05.06.

⁴⁰ BH2005. 212. in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A05H0212.PK/ts/20240101/> 2024.05.05.

megállapítást tartalmaz, miszerint a vadászatra jogosult ellenőrzési körön kívül eső oknak a vadászati jog gyakorlásán és a vadgazdálkodási tevékenység folytatásán kívül eső okot kell tekinteni, amely valljuk be, nem vezetett közelebb a kimentési klauzula megértéséhez, amely külön fejezetben, a későbbiekben kerül górcső alá. Barta Judit szerint: „Elképzelhető, hogy a módosítást kezdeményezők arra gondoltak, hogy így a belterületen élő vadak által okozott károk megtérítése hárítható, mert a belterületen élő vadak kívül esnek a vadgazdálkodáson és a vadászati jog gyakorlásán, azaz az „ellenőrzési körön kívül vannak”, ami ugyan igaz, de a kimentéshez nem a kárt okozó vadnak kell az ellenőrzési körön kívül lenni, hanem az elháríthatatlan oknak, ami a vadak károsító magatartásához vezet.”⁴¹ Ezen túlmenően tisztázta azt a jogalkalmazási bizonytalanságot, hogy vad- és gépjármű ütközésnél mely Ptk.-beli szabály alkalmazandó. Kimondta, hogy a vadászható állat által okozott kárért való felelősség és a fokozott veszéllyel járó tevékenységért való felelősség találkozása esetén a Polgári Törvénykönyvnek a veszélyes üzemek találkozására vonatkozó szabályait kell alkalmazni. Ez tulajdonképpen megegyezik a kommentár⁴² magyarázatával is, miszerint a jogalkotó a veszélyes üzemi felelősség alá szubszumálta az újonnan bevezetett vadászható állat által okozott kártérítési szabályokat, de látni fogjuk, hogy ezeknek valójában együttes alkalmazásuk szükséges egy-egy jogvita eldöntésekor.

A jogegység és jogbiztonság biztosítása érdekében a Kúria befogadott felülvizsgálati eljárásra egy vad és gépjármű ütközéséből eredő kártérítési ügyet, melyben BH2022. 44. számon eseti döntés született, mely segítséget nyújt abban, hogy hogyan kell alkalmazni a Ptk. 6:539.§-ában szabályozott veszélyes üzemek találkozását a Ptk. 6:563.§-ában szabályozott vadászható állat által okozott kárért való felelősség szabályait egymás relációjában alkalmazni. A felülvizsgálat alapját a következő tényállás képezte: a felperes 2016. május 15-én kora reggel a város belterületén 30 km/óra sebességgel haladt a személygépkocsijával, amikor egy fás, bokros területről kiugrott őzsutával ütközött. Ennek következtében az őzsuta elpusztult, míg a személygépkocsiban is vagyoni kár keletkezett. Az elhullott vad elszállításáról az alperes, azaz a szomszédos vadásztársaság intézkedett. A kérdéses útszakaszon megengedett legnagyobb sebesség 30 km/óra, ott a felperes haladási irányából vadveszélyt jelző tábla nem volt kihelyezve. Az ügy sajátos jellegét az adta, hogy

⁴¹ BARTA Judit: *A vadászható állat által okozott kárral és a vadkárral kapcsolatos néhány aktuális jogkérdés*. Tanulmány.

Megjelent: Polgári Jog 2020/9-10. 5. in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/193/id/A2000501.POJ/ts/20240101/> 2024.05.06.

⁴² Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez - Szerkesztette: Vékás Lajos / Gárdos Péter in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/367/id/A14Y1522.KK/ts/20240101/lr/6%253A563> 2024.05.12.

az őzsuta városi vadnak számított, tehát már belterületen született és a belterületen találta meg természetes élőhelyét is.

A felperes keresetében a gépjárműben bekövetkezett kár megtérítésére kérte kötelezni az alperest. Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította, ugyanis a felróhatóságot egyik fél részéről sem tartotta megállapíthatónak. Az alperes esetében figyelemmel volt arra, hogy az érintett közigazgatási terület belterület és az itt élő vadak kilövésére a terület lakott jellege miatt engedélyt nem kaphatott. A felperes által hiányolt közlekedési jelzőtábla kihelyezésének elmaradását azért nem tartotta az alperesnek felróhatónak, mert a vonatkozó útügyi műszaki előírás szerint a „szabadon élő állatok” jelzőtáblát olyan útszakaszon kell elhelyezni, ahol az utat rendszeresen használt vadcsapás keresztezi, a baleset helyszínéhez pedig vadcsapás nem vezetett. Hangsúlyozta továbbá, hogy önmagában a vad közúton való megjelenése nem értékelhető a vadásztársaság fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenességként.. Emiatt azt állapította meg, hogy a vadnak az adott területen való megjelenése - főként azért, mert „ez a vad itt született, itt találta meg életterét” - önmagában nem rendellenes, így mindkét fél a maga kárát viseli.

A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság közbenső ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és megállapította, hogy „az alperes kártérítési felelőssége a felperessel szemben, a 2015. május 5-én a vaddal való ütközéssel okozati összefüggésben bekövetkezett gépkocsi károsodások kapcsán fennáll”.

A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bírósággal a tekintetben, hogy felróhatóság sem a felperes, sem az alperes részéről nem volt megállapítható. A rendellenesség vonatkozásában azonban eltérő álláspontra jutott. Figyelemmel volt arra a jogirodalomban és a bírói gyakorlatban (BH2005. 212., BH2012. 13.) is helytállónak tekintett álláspontra, amely szerint a rendellenesség egy, a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén belül felmerült belső, elháríthatatlan ok.

Értékelte továbbá, hogy a baleset helyszíne egy város közigazgatási területén belül, egy supermarket közvetlen közelében található, így a felperesnek nem kellett számítnia arra, hogy ezen útszakaszon a vad megjelenik. Mindezek miatt a vad belterületen való megjelenését a vad viselkedésében testet öltő és az alperes működési körében bekövetkezett rendellenességnek minősítette.

A jogerős közbenső ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyet a Kúria megalapozottnak talált. Azonosította a perben felhívott eseti döntések és jelen ügy tényállásában fennálló különbséget, amely egyben az ügy sajátosságát is adta, nevezetesen hogy a megtéríteni kért kárt belterületen megtelepedett vadászható állat - vagy másképpen, a szóban forgó ténymegállapításnál bizonyítékként értékelt tanúvallomás szóhasználatát követve: „városi vad” - okozta, melynek következtében a Kúria eltérő jogi következtetést vont le.

A felperes gépjárműve a vaddal a település közigazgatási belterületén ütközött, amely nem minősül vadászterületnek. Kiváltás sem történt, hiszen - a fentebb írtak szerint - a vad élőhelye a belterületen volt. Ennélfogva hiányzott az a Ptk. 6:563. § (1) bekezdése által megkövetelt, a károkozással való ténybeli kapcsolódás, amely az alperes mint vadászatra jogosult kártérítési felelősségét megalapozhatta volna.

A kártérítési kereset megalapozatlansága abból a tényből következett, hogy az alperes a kárért nem volt felelősségre vonható, vele szemben a felperesnek keresetösségi joga nem volt. Emiatt a perben a veszélyes üzemek találkozására vonatkozó felelősségi szabályok alkalmazására sem volt szükség (Kúria Pfv. III.20.122/2021/7.). A döntés elvi tartalma tehát úgy foglalható össze, hogy a település vadászterületnek nem minősülő közigazgatási belterületén az ott megtelepedett vadászható állat által okozott kárért a vadászatra jogosult kártérítési felelősséggel nem tartozik.⁴³

A vadászatra jogosult felelősségének korlátozásában a következő nagy lépték 2023. július 1-jével következett be, amikor számos ponton módosult a Vtv. Az általános miniszteri indokolás szerint ezen változtatások azért váltak szükségessé, hogy rendezzék a jogalkalmazás során felmerült bizonytalanságokat. A jogalkotó a Vtv. 75/A.§-ába emelt új rendelkezéseket, miszerint a veszélyes

⁴³ BH2022. 44. in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A22H0044.PK/ts/10000101/> 2024.05.06.

üzemek találkozásánál nem minősül a vadászatra jogosult felróható magatartásának vagy a tevékenységi körében előálló rendellenességnek, ha a vad az életmódjából, szokásos táplálkozási, szaporodási viselkedéséből következő helyváltoztatása miatt jelenik meg a lakott területen kívül közúton, autóúton, autópályán vagy a település belterületén, kivéve, ha a vad megjelenése a vadászatra jogosult tevékenységével áll okozati összefüggésben. Ezen felül új bekezdésbe beemelte, hogy gyorsforgalmi utat úgy kell üzemeltetni, hogy arra a vad ne jusson fel.

A miniszteri indokolás szerint a 75/A. § módosításában egyrészt a felsőbíróági elvi jelentőségű ítéleteken alapuló évtizedes bírói gyakorlat törvényi szintre emelése történik, másrészt a rendelkezés értelmezési és jogalkalmazási irányutatást tartalmaz. A jogalkotó szerint a vad viselkedését, mozgását a vadászatra jogosult általában nem tudja befolyásolni, arra nincs ráhatása, a vad mozgását a létfenntartáshoz és a fajfenntartás kötődő ösztönök határozzák meg, amire a vadászatra jogosult tevékenységének nincs ráhatása, ugyanis a vadászatra jogosult nem „tartja” a vadat. Ehhez igazodóan tehát a vadászatra jogosult részéről a felróhatóság vagy tevékenységi körében előálló rendellenesség kizárólag valamilyen konkrét tevékenység viszonylatában értelmezhető, konkrétan, ha a vadászatra jogosult magatartása akár aktivitása, akár mulasztása, valamilyen módon befolyásolta a vad egyébként természetes mozgását és ennek a ráhatásnak az eredményeként jelent meg a vad adott esetben úttesten, település belterületén. Ilyen magatartás tipikusan a tényleges vadászati tevékenység, amikor szakszerűtlenül szervezett társas vadászat kapcsán a hajtott vad a közútra kerül, egyéb vadászat során a sebzett vad a közút irányába és azon át menekül és számos eset, mint például az úttest közelében elhelyezett vadetető.⁴⁴

4.8. *Hatályos szabályozás*

A 2.4.4. pont alatt a Ptk. hatályos szabályozása bemutatásra került, itt csupán a teljesség kedvéért összefoglalva bemutatom a Vtv. jelenleg hatályos rendelkezéseit, hogy a további vizsgálódásnak alapjául szolgálhasson.

⁴⁴ Indokolások Tára, 2023. évi 73. szám in.

A Vtv. 75/A. § (1) bekezdése jelen formában tehát úgy szól, hogy a vadászatra jogosult a vadászható állat által okozott kárért való felelősség Polgári Törvénykönyvben foglalt szabályai alapján köteles a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül másnak okozott kárt megtéríteni azzal, hogy a vadászatra jogosult ellenőrzési körén kívül eső oknak a vadászati jog gyakorlásán és a vadgazdálkodási tevékenység folytatásán kívül eső okot kell tekinteni. A (2) bekezdés szerint a vadászható állat által okozott kárért való (1) bekezdés szerinti felelősség és a fokozott veszéllyel járó tevékenységért való felelősség találkozása esetén a Polgári Törvénykönyvnek a veszélyes üzemek találkozására vonatkozó szabályait kell alkalmazni. A (3) bekezdés visszautalva a (2) bekezdésre úgy rendelkezik, hogy a (2) bekezdésben meghatározott esetben nem minősül a vadászatra jogosult felróható magatartásának vagy a tevékenységi körében előálló rendellenességnek, ha a vad az életmódjából, szokásos táplálkozási, szaporodási viselkedéséből következő helyváltoztatása miatt jelenik meg a lakott területen kívül közúton, autóúton, autópályán vagy a település belterületén, kivéve, ha a vad megjelenése a vadászatra jogosult tevékenységével áll okozati összefüggésben. A (4) bekezdésben pedig a már fentiekben ismertetett közútkezelő felelősségének kiemelése található, miszerint gyorsforgalmi utat úgy kell üzemeltetni, hogy arra a vad ne jusson fel.

4.9. A kimentési ok: ellenőrzési körön kívül eső elháríthatatlan ok

A vadászatra jogosult mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt ellenőrzési körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő. Azt, hogy a vadászatra jogosult ellenőrzési köre mit ölel fel és mit nem, azt valószínűleg a bírói jogalkalmazás fogja a gyakorlatban kikristályosítani, a Vtv.-ben található értelmezés nem ad sok támpontot. A Vtv. alapján ellenőrzési körön kívül esik minden olyan ok, ami a vadászati jog gyakorlásán és a vadgazdálkodási tevékenység folytatásán kívül van, ami szerintem eddig is evidens volt. Ezen bizonytalanság oka abban is keresendő, hogy az ellenőrzési körnek a szerződésszegésért okozott kár vonatkozásában van jelentősége, azt a deliktuális felelősség eddig nem alkalmazta. A bírói joggyakorlat a kontraktuális felelősség körében azon okokat tekinti ellenőrzési körön kívülieknek, amelyet a károkozó nem is láthatott előre és arra hatást sem tudott gyakorolni, tipikusan ilyen okok a természeti katasztrófákból, vagy állami aktusok által okozott váratlan változások. Álláspontom szerint ellenőrzési körön belül álló oknak kell tekinteni a tevékenységi körrel kapcsolatosan felmerülhető valamennyi történést és kockázatot is, a

vadászatra jogosult esetében így a vadászati joga gyakorlásával kapcsolatos valamennyi tevékenység valószínűséggel bíró hatása, kimenetele is ide sorolandó, amely összhangban van a Vtv. rendelkezésével. Ebben a vonatkozásban kérdésként merülhet fel, hogy egy váratlan *vis maior* helyzet miatt kialakult károkozás minősülhet-e automatikusan ellenőrzési körön kívül eső oknak, amikor a vadászatra jogosult vadászati jogának gyakorlása során köteles gondoskodni a vad életterének védelméről a természetvédelmi és gazdálkodási jogszabályok betartásával, amiből azt a következtetést lehet levonni, hogy bírói mérlegelés körébe esik minden egyedi ok vizsgálata, mivel első ránézésre a vadászatra jogosultnak számolnia kell extrém időjárási körülményekkel is.

4.10. Jogalkalmazási bizonytalanságok a tényállási elemek számbavételével

Noha a korábbiakban hivatkozott Vékás-féle kommentárban a Ptk. hatálybalépésekor az újonnan bevezetett 6:563. § a veszélyes üzemi szabályok alá szubszumálódott, és a Vtv. is úgy rendelkezik, hogy amennyiben mind a veszélyes üzem, mind a vadászható állat által okozott kár szerinti károkozás fennáll, akkor az előbbit kell alkalmazni, épp a BH2022. 44. számú eseti döntés világított rá arra, hogy célszerű pont ellenkező sorrendben alkalmazni a két rendelkezést annak megállapítása végett, hogy a károsultnak egyáltalán van-e keresetőségi joga a vadászatra jogosulttal szemben, vagy érvényesül-e a kimentési ok. A Ptk. 6:563. § kijelöli, hogy a vadászatra jogosultnak milyen esetben áll fenn kártérítési felelőssége a károsulttal szemben, a szükséges tényállási elemeket épp ezen szakasz tartalmazza, így amennyiben ezek nem állnak fenn, akkor egy vad- és gépjármű ütközés esetén nem is kell áttérni a veszélyes üzemi felelősség szabályainak értelmezésére. Ugyanakkor az eseti döntéssel érintett elsőfokú és másodfokú döntésben az eljáró bíróságok nem a 6:563. § alkalmazásával kezdték el a vizsgálódást, hanem a jogirodalomban fellelhető sorrendet követték, tehát első körben azt vizsgálták, hogy a veszélyes üzemek találkozásakor bármelyik oldalon megállapítható volt-e a felróhatóság, majd amikor arra jutottak, hogy felróhatóság egyik oldalon sincs, vizsgálódásukat tovább folytatták a körben, hogy melyik oldalon merült fel rendellenesség, tehát olyan belső, elháríthatatlan ok, amely a veszélyes üzemi tevékenységgel van összefüggésben. Álláspontom szerint szükséges lenne ezen két rendelkezés egymáshoz való viszonyának revideálása a kommentárban, hogy a járásbíróságoknak segítséget nyújtson az ilyen perek vonatkozásában.

Döme Attila a vad-gépjármű ütközésből eredő kártérítési ügyekről szóló tanulmányában⁴⁵ egy nagyon fontos, ám alig észrevehető szabályozási változásra hívja fel a figyelmet, ami segíthet eloszlatni az esetleges jogértelmezési problémákat. Korábban már kifejtésre került, hogy a Vtv.-be 2015. május 5-én többek között bekerült az a passzus, hogy a vadászható állat által okozott kárért való felelősség és a fokozott veszéllyel járó tevékenységért való felelősség találkozása esetén a Polgári Törvénykönyvnek a veszélyes üzemek találkozására vonatkozó szabályait kell alkalmazni /Vtv. 75/A. § (2) bekezdés)/. Ezzel a változással a jogalkotó feltöltötte azt az átmeneti űrt, amit a Vtv.-nek a Ptk. hatálybalépésekor kiemelt rendelkezése hagyott maga után, ami a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályokra utalt a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül másnak okozott károk vonatkozásában és amelyet átmenetileg a Polgári Törvénykönyvre vonatkozó általános utalás követett a fent említett 2015. május 5-én beiktatott új rendelkezés hatálybalépéséig. Döme Attila rávilágított arra, hogy a Vtv. 75/A. § (2) bekezdése nem a veszélyes üzemi felelősség szabályainak az egészét teszi háttérszabállyá, ami a Ptk. hatálybalépése előtt irányadó volt, hanem csak a veszélyes üzemek találkozásának a Ptk. 6:539. §-ába foglalt rendelkezéseit, így a Ptk. 6:535. § (1) bekezdésébe foglalt veszélyes üzem üzemtartóijára vonatkozó kimentési lehetőség nem kerül kollózióba a Ptk. 6:563. § (2) bekezdésében foglalt vadászatra jogosult kimentési lehetőségével.⁴⁶ Döme szerint egyszerűen az indokolhatta az ellenőrzési kör fogalmi beemelését a veszélyes üzemi működési kör fogalma helyébe, hogy „itt nem veszélyes üzem működéséről van szó”.⁴⁷ Ezen eltérésre érdemes lenne felhívni a figyelmet a kommentárban, ugyanis számos jogértelmezési disszonanciát akadályozna meg.

A vadgazdálkodásban laikusként, a józan ész által indukált gondolataimban, bennem kérdésként merül fel az is, hogy vajon a vadászatra jogosultnak tényleg nincs felelőssége abban, hogy a vadak egyre inkább behúzódnak a belterületekre? A BH2022. 44. számú döntés a felperes keresetösségi jogát azzal vágta el, hogy nem történt vadászterületről vadkiváltás, ami a törvényi szabályozásban is jelen van, de vajon helyes-e ez az irány, miközben az ok-okozatossági elméletek alkalmazásával arra a következtetésre is juthatunk, hogy vannak olyan esetek, amikor az ellenőrzési körön belül

⁴⁵ DÖME ATTILA: *A vad-gépjármű ütközésből eredő kártérítési ügyek megítélése a bírói gyakorlatban az új Ptk. tükrében*, Polgári Jog, 2016/12. in. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/193/id/A1601201.POJ/ts/10000101/> 2024.05.12.

⁴⁶ DÖME i.m. 4.

⁴⁷ DÖME i.m. 5.

merül fel a károkozó magatartás? Gondolok itt arra, ha a vadászatra jogosult nem megfelelő mennyiségű táplálékot biztosít a vadászterületen a vadászható állatoknak, vagy a vadgazdálkodás elégtelen volta következtében szaporodnak el annyira a vadászható állatok, hogy arra kényszerülnek, hogy a belterületeken keressenek maguknak új élőhelyet. Barta szerint „a belterületen megtelepedett vad által okozott kár nemcsak a kiváltás hiánya miatt nem terhelhető egyik vadászatra jogosulttal sem, hanem azért sem, mert nincs meg a felelősségtelepítés elméleti alapja: vadászati jogért cserébe kártérítési felelősség. A vadászatra jogosult nem gyakorol a belterületen megtelepedett vadak tekintetében vadászati jogot, élőhelyük vadászterületen kívül eső terület, nem folytathat velük vadgazdálkodást, így nem is szabályozhatja állományukat, nem szerepelnek az éves üzemtervben, nincs kilövési kvóta rájuk és nem származik semmilyen előny belőlük.”⁴⁸ Teljesen logikus, észszerű érvelés ez, amiben semmi kivetnivalót nem találok, csupán joggazdaságtani szempontból tartom aggályosnak, hogy a vadászatra jogosult nem tartozik kártérítési felelősséggel a belterületen megtelepedett vadak vonatkozásában, csak azért, mert ezen vadak már a belterületre születtek. Semmiképp sem hat ösztönzőleg annak megakadályozására, hogy a vadak elhagyják a vadászterületeket.

A megoldást abban látnám, ha a belterületen megtelepedett vadak vonatkozásában is vizsgálhatná a bíróság, hogy ellenőrzési körön kívül, vagy belül található az az ok, hogy a vad a belterületen telepedett. Ennek egyszerű megoldásaként a Ptk. 6:563.§ (1) bekezdésének kiegészítését tartanám célravezetőnek azzal, hogy 3. lépcsőben megfogalmaznám, hogy amennyiben a vadászható állat vadászterületen kívül találta meg élőhelyét és ott okoz kárt, úgy a kárért azon vadászatra jogosultak tartoznak egyetemleges felelősséggel, akiknek vadászterületek a károkozás közvetlen szomszédságában áll. Ugyanúgy fenntartanám a kimentési klauzulát, de így ösztönzőleg hatást lehetne gyakorolni a szakmai szabályok folyamatos, magas színvonalon történő ellátására.

A jelenlegi helyzetre nyújt megoldási javaslatot Makai Krisztián Belterületi vadak a „célkeresztben” című tanulmányában, aki abban látná annak megoldását, hogy a károsultaknak ne kelljen viselniük a városi vadak által okozott károkat, hogy a belterületi ingatlanok tulajdonosaira telepítene kárfelelősséget, amennyiben felróható magatartásuk végett, nevezetesen a tulajdonukban lévő ingatlanok nem megfelelő karbantartása következtében, ott vadak telepednek meg, akik előbb vagy

⁴⁸ BARTA i.m. 7.

utóbb kárt is okoznak, ezért közvetetten, de felelősségük megállapítható lenne ezen vadak által okozott károk tekintetében.⁴⁹ Logikus, tiszteletreméltó gondolatmenet, de joggazdaságtani szempontból még inkább negatívan hatna a vadásztársaságok szakmai szabályainak betartására.

5. Nemzetközi kitekintés

5.1. Románia

Romániában a vadászható állatok által okozott károk felelősségi kérdéseit a román Polgári Törvénykönyv (a továbbiakban: román Ptk.), a vadásatról és a vadászterületek védelméről szóló 2006. évi 407. törvény (a továbbiakban: román Vtv.) és ezen törvény végrehajtásáról szóló 2008/1679. számú kormányhatározat taglalja és szabályozza. Utóbbi kormányhatározat részletezi a román Vtv. által előírt kártérítések megítélésének módozatait, illetve az egyes szereplők prevenciós kötelezettségeit a vadászható állatok által okozott károkkal összefüggésben. A román jogszabályi környezet alapjaiban más fogalmakkal és más kártérítési felelősséggel operál, mint a magyar szabályozás.

A román Ptk. az állatokat ingó dologként definiálja, és 3 fajtáját különbözteti meg: a vadállatot, a házi állatot és egy vegyes csoportot, amibe az olyan szabadon élő állatok tartoznak, mint például méhek, vagy a galambok. A román Vtv. nem nevesíti az általunk használt vadászható állat fogalmát, helyette magyar fordításban vadászati jelentőségű állatokat említ, amely csoportba tartozó állatfajokat tételesen felsorol a román Vtv. melléklete, és magában foglalja azon vadállatokat is, amelyek a vadászat tilalma alá esnek és az állam tulajdonát képezik.

A kárfelelősség kapcsán a román Ptk. elvi éllel rögzíti, hogy vétkességtől függetlenül kártérítési felelősség terheli egy állat tulajdonosát, vagy azt, aki az állatból hasznot nyer. Ezt a román Vtv. differenciálja a tekintetben, hogy vadászható állat, vagy vadászat tilalma eső állat által okozta kárról van szó. Amennyiben a vadászati jelentőségű állat vadászterületen vagy belterületen okoz

⁴⁹ MAKAI Krisztián: *Belterületi vadak a „célkeresztben” - a vadászható állat okozott kárért való felelősség legújabb bírói gyakorlata*. Tanulmány. Megjelent: Polgári Jog 2022/1-2. in.

kárt, a vadászatra jogosult, román megfogalmazásban a vadászterület kezelőjét terheli a felelősség, aki ki tudja menteni magát, amennyiben bizonyítottságot nyer, hogy az általa vállalt szigorú kötelezettségeit maradéktalanul betartotta. A vadászati jog kezelője Romániában csak jogi személy lehet, akinek szigorú engedélyeztetési eljárás kell keresztülmennie, hogy kezelő lehessen. Amennyiben ő kimenti magát, úgy objektív alapon a Környezetvédelmi, Víz és Erdőgazdálkodási Minisztérium (a továbbiakban: Minisztérium) a kártérítésre kötelezett, neki nincs lehetősége kimentenie magát a felelősség alól. Amennyiben természetvédelmi, vagy olyan területen történik károkozás, ahol vadászati tilalom van, úgy minden esetben az állam képviselőjében eljáró Minisztérium a kártérítésre kötelezett.

A román Vtv. általánosságban rögzíti, hogy a károsultnak írásbeli kérelmet szükséges benyújtania az erre a célra felállított közigazgatási bizottság részére, aki a kár rögzítésével meghatározza a kárértéket, dönt a polgári jogi felelősségről, és ezen döntéssel kötelezi a kártérítésre kötelezettet a kártérítés kifizetésére.

A vad és gépjármű ütközése esetére a kárfelelősség a közútkezelőre van telepítve Romániában, de mentesül a felelősség alól, ha vadveszélytábla az ütközés helyszínén ki volt helyezve. A bírói gyakorlat a károsulti közrehatás körében értékeli, ha a gépjármű vezetője a legalapvetőbb közlekedési szabályokat nem tartotta be.

Amennyiben személyi sérülést vagy halált okoz a vadászati jelentőségű állat károkozása, úgy a károsult, vagy az elhunyt károsult családja vagyoni kártérítést és sérelemdíjat is követelhet a kártérítésre kötelezettől.⁵⁰

⁵⁰BARTA Judit (szerk.): *A vadkár, a vadászható állat által okozott kár és a vadgazdálkodás összefüggései nemzetközi kitekintéssel*, III. fejezet Dr. BARTIS Előd - Dr. VERESS Emőd: *A vadászat szabályozása Romániában, különös tekintettel a vadászható állatok által okozott károkért való felelősségre és a vadgazdálkodásra*. Patrocinium Kiadó, Budapest, 2022. 97-123. [A-vadkar-a-vadaszható-állat-által-okozott-kar-es-a-vadgazdálkodás-összefüggései-nemzetközi-kitekintéssel.pdf](https://www.patrocinium.hu/A-vadkar-a-vadaszható-állat-által-okozott-kar-es-a-vadgazdálkodás-összefüggései-nemzetközi-kitekintéssel.pdf) (patrocinium.hu) 2024.04.13.

5.2. Ausztria

Ausztriában a vadászati jog tartományonként eltérő szabályozást mutat, és az osztrák Polgári Törvénykönyv kizárólag a magyar jogban ismert mezőgazdasági jellegű vadkárokra és a vadászattal összefüggő károkra tartalmaz rendelkezéseket. Mivel a vadászható állatokat uratlan dolognak tartják, így a vadászati jog gyakorlóját semmilyen felelősség nem terheli a vadászható állatok okozott károk vonatkozásában, beleértve a gépjármű- és vad ütközéséből eredő károkat is, amelynek rendezésére a gépjárművekre kötött felelősségbiztosítás ad fedezetet. Főszabály szerint a gépjárművezetők az ütközésből eredő károkért szintén nem felelnek, kivéve, ha nem kellő gondossággal közlekednek a vadveszély táblákkal ellátott útszakaszokon. Ebben a kérdésben nem egységes a joggyakorlat, hiszen precedens van arra, hogy a gépjárművezetőt marasztalták, mivel a bíróság a kártérítési felelősséget az osztrák gépjármű-felelősségről szóló törvényből vezette le, miszerint a gépjárművezető felel a gépjárművel okozott, elkerülhetetlen károkért is, ezért a joggyakorlat e tekintetben még nem egységes. Ausztriában a prevencióra helyezik a hangsúlyt, éves szintű statisztikai jelentések készülnek mind a veszélyes útszakaszokról, melyeken a közútkezelőknek a kötelezettsége a megfelelő vadvédelem veszélyt jelző táblák és vadriasztó berendezések kihelyezésével, valamint szövetségi szinten foglalkoznak az erdővédelemmel, ami azért fontos, mert Ausztriában a csülkös vadak óriási károkat okoznak az erdőkben, ezért a vadászati jogot gyakorló természetes személyeket is kártérítési felelősség terheli.⁵¹

5.3. Németország

Németországban - hasonlóan Ausztriához - a vadászható állatokat uratlan dolognak tartják, ezért a vadászható állatok által okozott károkért a vadászatra jogosult természetes személyek kizárólag vadkár esetén és akkor felelnek, ha a vadászattal összefüggésben történt közvetetten a károkozás, például ráhajtják kellő gondosság nélkül a nagyvadat az úttestre hajtóvadászat során, ami aztán gépjárműnek szalad. Ausztriával ellentétben Németországnak van szövetségi vadászati törvénye, de a szövetségi tartományok speciális rendelkezéseket vezethetnek be, amely diverzifikálja a

⁵¹BARTA (szerk.) i.m. IV. fejezet Dr. Barta Judit A vadászat szabályozása Ausztriában, különös tekintettel a vadászható állatok által okozott károkért való felelősségre és a vadgazdálkodásra. 127-143. [A-vadkar-a-vadaszható-allat-által-okozott-kar-es-a-vadgazdalkodas-osszefuggesei-nemzetközi-kitekintessel.pdf \(patrocinium.hu\)](#) 2024.04.13.

jogalkalmazást is. Itt is a prevención van a hangsúly, és szintén fontosnak tartják a gépjármű és vadak ütközésének statisztikai mérését. A közútkezelőnek - Ausztriával ellentétben - megállapítják a felelősségét azon ütközések tekintetében, ami olyan útszakaszon történik, ami veszélyes, ugyanakkor nem tett meg semmit a közútkezelő a vadveszélyre való figyelmeztetéssel és a vadriasztással összefüggésben.⁵²

5.4. Egyesült Királyság

Az Egyesült Királyságban a vadászatnak történelmi hagyományai vannak, korábban csak a falkavadászatot tartották vadászatnak, minden más eszközzel történő vadászatot a vad elejtésének kifejezésével titulálták. Azonban az állatvédők egyre nagyobb nyomásának és ezen keresztül a közvélemény formálódásának eredményeként, a falkavadászatot betiltották az Egyesült Királyságban, és szabálysértési-, valamint büntetőjogi szankciókkal sújtják azt, aki egynél több kutyával indul el vadászni. Immáron csak passzióból, a történelmi hagyományok életben tartása végett tartanak falkavadászatot tradicionális ruházatban, tradicionális felszerelések és szabályok megtartásával, azonban ilyenkor csak nyomkövetés történik, ezen vadászatok szervezői készítene etikusan megszerzett szagnyomok felhasználásával nyomvonalakat. Az Egyesült Királyságban magát a vadászatot az írott- és a szokásjog együtt szabályozza, de hasonlóan Ausztriához és Németországhoz a vadászható állatokat uratlan dolognak tartják, így itt sem felel senki a vadászható állatok okozott károkért, azt a károsult minden esetben maga viseli.⁵³

5.5. Skandináv országok

A skandináv országok jogrendszere vegyesen tartalmazza a kontinentális és a common law jogrendszer jegyeit, a nyugati skandináv országokban, úgymint Dánia és Norvégia a common law

⁵²BARTA (szerk.) i.m. V. fejezet Dr. Barta Judit A vadászat szabályozása Németországban, különös tekintettel a vadászható állatok által okozott károkért való felelősségre és a vadgazdálkodásra. 147-171. [A-vadkar-a-vadaszhato-allat-altal-okozott-kar-es-a-vadgazdalkodas-osszefuggesei-nemzetkozi-kitekintessel.pdf \(patrocinium.hu\)](#) 2024.04.13.

⁵³BARTA (szerk.) i.m. VI. fejezet Dr. Nyikes Zita A vadászat szabályozása az Egyesült Királyságban, különös tekintettel a vadászható állatok által okozott károk kezelésére, és a vadgazdálkodásra. 175-205. [A-vadkar-a-vadaszhato-allat-altal-okozott-kar-es-a-vadgazdalkodas-osszefuggesei-nemzetkozi-kitekintessel.pdf \(patrocinium.hu\)](#) 2024.04.13.

jogrendszer jegyei dominálnak, míg a keletebben fekvő Finnország és Svédország a kontinentális jogrendszerhez áll közelebb.

5.5.1. Finnország

Finnországban az írott jog mellett nagy jelentősége van a bírói jogalkalmazás révén folyamatosan kialakuló és formálódó szokásjognak, melyben a bírói döntések által életre hívott alapelvek öltenek testet. A kártérítési jogot azonban írott törvény, az 1974. évi kártérítési résztörvény szabályozza, ami különbséget tesz a dologban bekövetkezett károk, a személyi károk és a tisztán pénzbeni károk között, és szintén differenciál a kontraktuális és a deliktuális felelősség között. A kárfelelősség megállapítása ugyanúgy a kauzalitással és a felróhatósággal történik, azonban más gondolatmenet mentén, mint ahogyan azt a magyar polgári jog tartalmazza. A kár és a károkozó jogellenes magatartása közötti ok-okozati összefüggés az alapján kerül megállapításra, hogy a károkozó magatartást a károkozó mennyiben uralja. A felróhatóság vizsgálata hasonlatos a magyar megoldáshoz, a károkozó magatartását aszerint értékeli, hogy közben a tőle elvárható gondosságot és körültekintést tanúsította-e, de ezt akképp fordítják le, hogy az uralommal megteremtett lehetőséget a károkozó fél mennyiben használja ki. A külső körülményeknek, pl. a *vis maior*-nak is jelentőséget tulajdonít, de itt is a kauzalitás és felróhatóság kap nagyobb hangsúlyt a mérlegelés során, a *vis maior* önmagában nem mentesíti a károkozót, hiszen ezen külső körülmény dacára is tud bizonyos körülményeket uralni.

A vadak által okozott károk tekintetében három csoportba sorolja a finn jog a vadállatokat: nagyragadozók, szarvasfélék és egyéb vadállatok. Az első kettő csoportba tartozó fajok károkozása esetén merülhet fel kártérítési felelősség. Tekintettel arra, hogy Finnországban haszonállatként is tartják a rénszarvast, így az nem a szarvasfélék csoportjában helyezkedik el, hanem más megítélés alá esik, a rénszarvasok okozta károkra vonatkozó szabályokat a rénszarvasvastartásról szóló 848/1990 számú jogszabály tartalmazza. A vadállatok károkozását a Vadállatok Károkozásáról szóló 105/2009 számú résztörvény szabályozza, mely tételesen felsorolja azon vadállatok pontos fajtáját, amelyek károkozása folytán kártérítés vagy kártalanítás állapítható meg, de csak azon károkozó magatartások vonatkozásában, amit szintén tételesen felsorol a törvény. Amit ezen résztörvény nem tartalmaz, az a kártérítési felelősség megállapítása szempontjából jogilag irreleváns tény. A

résztörvényben nevesített vadállatfajok szintén a résztörvényben nevesített károkozó magatartásokért a Finn Államkincstár visel felelősséget, tételesen, az esetek döntő többségében átalánydíjként meghatározott kártérítést fizet a károsultnak a károkozás pontos dokumentálását követően. Érdemes kiemelni, hogy a leggyakoribb gépjármű-vad ütközéseket a rénszarvasok közúton való megjelenése okozza. A rénszarvasok magánszemélyek tulajdonában állnak, egyedileg azonosíthatóak, így egy ilyen káresetnél a rénszarvas tulajdonosának a Finn Államkincstár kártalanítást fizet, míg a gépjárműben bekövetkezett károk a gépjármű felelősségbiztosítási szerződése alapján kompenzálhatók.

5.5.2. Svédország, Norvégia, Dánia

Svédországban és Norvégiában hasonló a szabályozás, mint Finnországban. Ezen országok tekintetében annyi érdekességet kívánok kiemelni, hogy a nem nagyragadozók által okozott károk megelőzésére állami támogatás vehető igénybe, amely a prevenciós intézkedésekre fordítandó. Dániában nem jár sem kártérítés, sem kártalanítás a vadállatok okozta károk vonatkozásában, egyetlen prevenciós fegyverként az állományszabályozó vadászatot ismerik.⁵⁴

6. Összefoglalás

Tekintettel arra, hogy a vadászat az idők kezdetétől az emberiség minden napjainak részét képezi, így egy idő után igény formálódott a vadászattal kapcsolatos szabályok írásba foglalására is. A magyar magánjog írott formában már a 11. századtól kezdődően elszórtan tartalmaz szabályokat, a 18. század hajnalától azonban törvényi szintre emelték a vadászattal és vadgazdálkodással kapcsolatos joganyagot, amely évtizedről-évtizedre fejlődött. A vadászatra jogosult kártérítési felelőssége a 20. század közepén jelent meg a magánautonómia, a tulajdon védelmének megerősödésével együtt.

⁵⁴BARTA (szerk.) i.m. VII. fejezet Dr. Petrétai Kristóf A vadászat szabályozása, a vadak által okozott károk viselése, vadgazdálkodás Finnországban skandináv kitekintéssel. 209-239. oldal. [A-vadkar-a-vadaszhato-allat-altal-okozott-kar-es-a-vadgazdalkodas-osszefuggesei-nemzetkozi-kitekintessel.pdf \(patrocinium.hu\)](#) megtekintés ideje: 2024.04.13.

A technikai vívmányok, a gépjárművek megjelenésével szükséges volt rendezni az egyre növekvő vad-és gépjármű ütközésből eredő kártérítési felelősséget törvényi szinten, amire a jogalkotó válasza az volt, hogy egy jogi fikción keresztül ezen tényállásokra a veszélyes üzemek találkozását kezdte el alkalmazni, ami gyökeret vert a jogalkalmazásban, és immáron egy egységes és következetes bírói gyakorlatot tudhat maga mögött.

A Ptk. hatálybalépésével azon károkozások felelősségi rendszere is rendezve lett, amelyek nem tartoznak sem a vad-és gépjármű ütközésekbe, sem a vadkár fogalmi körébe, azonban a vadászatra jogosultak felelősségének korlátozása is detektálható az elmúlt években társadalmi problémává dagadó azon jelenség következményeként, hogy a vadak életterületet egyre inkább kiterjesztik a települések belterületi övezetébe.

Ennek eredményeként a városi vadak károkozásáért a vadászatra jogosult felelősségre már nem vonható, ami újabb társadalmi problémákat fog szülni, hiszen egyrészt a károsultak terhén marad a saját káruk, másrészt ezzel a vadászatra jogosult szakmai szabálytartásának lazulásához vezethet. Ezen túlmenően az a tény, hogy egy vad a belterületen megtelepült vad-e vagy sem, szakkérdés, ezért szakértői bizonyítás is szükségessé fog válni ezekben a perekben.

A környező országokban eltérő megítélés alá esnek a vadak által okozott károk, attól függően, hogy a vad az állam tulajdonát képezi, vagy uratlan dolognak minősül. Nyilvánvalóan ahol a vad az állam tulajdona - ahogy Magyarországon is - ott a vadászati jogért cserébe a vadászatra jogosultakat kártérítési felelősség is terheli eltérő mértékben, de mint említettem, vannak olyan országok is, ahol a vadak uratlan dolgoknak számítanak, az általuk okozott károkért így nem vonják felelősségre a vadászatra jogosultakat, hanem főleg a prevencióra helyezik a hangsúlyt, amire néhol állami támogatást is nyújtanak.

Álláspontom szerint a magyar magánjogban nagyon részletes és átfogó szabályozás van ma érvényben a vadászatra jogosultak kártérítési felelősségére vonatkozóan, viszont társadalmi feszültséghez és lazuló szabálykövetéshez is vezethet a vadászatra jogosultak részéről, hogy a városi vadak károkozása esetén a vadászatra jogosult mentesül teljes mértékben a felelősség alól, hiszen bizonyos helyzetekben a vadászatra jogosult felróható magatartása vezethet a vad belterületi

megtelepedéséhez. Bízva a bölcs jogalkalmazásban, úgy gondolom, hogy az elkövetkező években ezen probléma is orvosolható lesz, amit a jogalkotó is figyelembe fog venni.

Irodalomjegyzék

- BARTA Judit: *A vadászható állat által okozott kárral és a vadkárral kapcsolatos néhány aktuális jogkérdés*. Tanulmány. Megjelent: Polgári Jog 2020/9-10.
- BARTA Judit (szerk.): *A vadkár, a vadászható állat által okozott kár és a vadgazdálkodás összefüggései nemzetközi kitekintéssel*. Patrocinium Kiadó, Budapest, 2022.
- DÖME Attila: *A vad-gépjármű ütközésből eredő kártérítési ügyek megítélése a bírói gyakorlatban az új Ptk. tükrében*, Polgári Jog, 2016/12.
- FUGLINSZKY Ádám: *Kártérítési jog*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2015.
- LÁBADY Tamás: *A magyar magánjog (polgári jog) általános része*. 3. kiad. Budapest - Pécs, Dialóg Campus, 2010.
- MAKAY-BERŐ Henrietta: *A vadászati hatóság múltja, jelene, jövője Magyarországon*. Doktori értekezés. Pécs, 2020.
- MAKAI Krisztián: *Belterületi vadak a „célkeresztben” - a vadászható állat okozott kárért való felelősség legújabb bírói gyakorlata*. Tanulmány. Megjelent: Polgári Jog 2022/1-2.
- VÉKÁS Lajos (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal*. Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2013.

Források:

- Szent László Király Dekrétomai, Első Könyv. 12. Fejezet a mondott ünnepnapok megtartásáról
- 1504. évi XVIII. törvenycikk
- 1802. évi XXIV. törvenycikk

- 1840. évi IX. törvénycikk
- 1883. évi XX. törvénycikk indokolása a vadászatról
- 4640/1945. M. E. rendelet in. [Rendeletek tára, 1945 | Könyvtár | Hungaricana](#) 2024.05.04.
- 1/1962. (II. 9.) Korm. rendelet a vadgazdálkodásról és a vadászatról
- 1957. évi 43. törvényerejű rendelet a vadászatról és a vadgazdálkodásról
- A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény
- A vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény
- Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény
- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez - Szerkesztette:
Vékás Lajos / Gárdos Péter
- Indokolások Tára, 2023. évi 73. szám in.
<https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/8bf0fc65e113e26f21d0ccda06a7a87bcc408a9f/megtekintes> 2024.05.06.
- BDT1999. 28., EBH2000. 198., BH2001. 574., BH2005. 212., BH2008. 299., BDT 2008.1779.,
BH2010. 7., BH2010. 213., BDT2011. 2393., BH2012. 13., BH2022. 44.